

ADÓHIVATAL TELEFON: 4-77
Str. Baron L. Pop 10

SZERKESZTŐSÉG TELEFON: 4-77
Ejeli telefon (nyomda) 2-02

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:
Egész évre 1150 Lei
Félévre 600 "
Negyedévre 320 "
Egy hónapra 110 "

XI. évfolyam ♦ 176. szám

1926. augusztus 9. Csütörtök
* 5668 Ab 23 *

cenzurát: Suciu

UJ KELET

ZSIDÓ POLITIKAI NAPILAP

Stresemann Párisban

Idestova a „béke“ tizedik éve köszönt ránk s még e relativ béke korszakában is, mint bántó anakronizmus szur állan-góan tudatunkba a rajnai megszállás. Hatalmas német területeken még ma is francia tisztek kezében van a közigazga-tás, a bíráskodás és a gazdasági élet irá-nyítása, ami természetesen a német nem-zeti öntudat állandó megsértésével jár.

Közben megkötötték a locarno-i paktu-mot, ezer frázis puffogott el a német-francia közeledés érdekében s pár nap múlva Párisban ül össze nyolc tekinté-lyes állami külügyminisztere, hogy az ugynevezett Kellog-féle bekeppaktumot aláírja. Mindenki bekérül beszél — és a valóságban mindenütt a béke ellen szó nek gyakorlati összeesküvéseket.

Nem csoda tehát, ha az ellentámadá-soknak ebben az ideges atmoszférájában a német politikusok, élükön a szociális-lakkal, vegre tisztázni szeretnék a helyze-tet, pontosan tudni akarják, hogy a béke érdekében hangoztatott frázisokat meny-nyire veszik komolyan Európa tényleges hatalmának birtokosai.

A rajnai megszállás ügye, melyet mind enidig úgy angol, mint francia részről szabotálni igyekeztek, ma már az egész világ pacifista közvéleményének ügye lett, amit Leon Blumnak a brüsszeli szocialista kongresszuson elmondott ha-talmás beszéde is igazol. Stresemann pá-risi látogatása, mint most utólag kiderül, szintén a rajnai megszállás ügyének kér-désével van szoros kapcsolatban. Strese-mann elérkezettnek látja az időt arra, hogy végre szemtől-szembe kerüljön azokkal a hivatalos tényezőkkel, akik-nek kényétől függ a megszállás meg-szüntetése. Stresemann s vele az egész német és progresszív francia közvéle-mény érzi, hogy a francia-német közele-dés és bizalom kérdése mindaddig — meddő teoria, amíg gyakorlati vonatko-zásokban a legridegebb hatalmi önzés és militarista önkény akadályozza meg e közeledés lehetőségeit.

Ezért van olyan nagy gyakorlati je-lentősége Stresemann párisi látogatásá-nak. Ezen a látogatáson kétségtelenül tisztázódni fog végre, hogy a francia politika exponensei, élükön Briánddal és Poincaréval, gyakorlatilag is komolyan veszik-e a németekhez való közeledést és ezzel az európai béke ügyét, vagy pe-dig a pacifista kijelentéseket kulissza-ként használják csak fel, amely mögött teljes nyugodtsággal hajthatják végre azt a gígaszi katonai felkészülődést, mely, ha az eddigi méretekben folytató-dik tovább, végül is egy új világháboru-ban fog kirobbanni.

Tényként lehet leszögezni, hogy a fran-cia politika mai exponensei, ha elvileg nem is zárkóznának el talán a rajnai megszállás megszüntetése elől, gyakor-latilag nem szívesen tennének ennek a követelménynek eleget. Poincaré béke-

frázisait aligha lehet többre bocsúlni, mint egy választási kortesbeszédet, a-mellyel a francia politikának ez a vén rókája korszerűtlen igyekezett mázolni ismert korszerűtlenségét. De ha ténylege-sen meg is volna Briándban és Poinca-reban az akarat a rajnai megszállás meg-szüntetésére — a gyakorlati megvalósulá-utjában ott áll az a jobboldali szenezetű többség, mely egész biztosan ellensége a németek számára teendő koncesszióknak.

Egy azonban bizonyos és pedig az, hogy Briándék ezáltal nem hivatkozhat-

nak egy olyan szenezetű német parlamen-ti többségre, amelynek mentalitásában a reváns, a militarista és monarchista res-tauráció, mint vezető eszme áll, akiktől tehát tartani lehet s így hivatkozni lehet arra, hogy a rajnai megszállás megszüntetése indokoltan volna. Stresemann ma teljes eréllyel hivatkozhat arra, hogy Németország ügyeit egy olyan sz-szeletelő többség, netőleg koalíció ve-zeli, mely belső s külső természeténél fog-va természetesen híve a békenek, de egy-ben megköveteli ellenfeletől is a béke

abszolút tiszteletét. Ez pedig a rajnai megszállás megszüntetése nélkül el sem képzelhető.

Stresemann párisi útja mindtezeknél fogva, nem a paktum-aláírás dekoratív jellegű eseménye szempontjából jelentős hanem inkább azért, mert ezen a látoga-táson fog eldőlni, hogy Franciaország tényleg akarja-e a békét és a közeledést és nem-e csak azért hangoztatja a paci-fizmus igéjét, hogy ezek mögött nyu-godtan felkészülhessen imperializmusa teljes megszállására.

Biztosra veszik Hoover elnökké választását

Newyork, aug. 8. Az amerikai elnök-választások napja egyre közeledik. A vá-lasztási agitáció egész Amerikában telő-fokra hágott s mindegyik párt a maga jelöltjének megválasztását veszi biztosra. Kétségtelen, hogy úgy Smith, mint Hoover esélyei nagyok. A két párt min-

den lehető és lehetetlen eszközt megra-gad győzelmének biztosítására. Valószí-nűleg a republikánus párt győzelmének érdekében készült Coolidge elnöknek az a nyilvánosság számára nyilatkozata is, melyet a szűkszavu elnök a napokban

tett a sajtó számára s melyben azon-ze-tének ad kifejezést, hogy Hoover meg-választása biztosra vehető. Coolidge ki-jelentette, hogy ő maga is aktív részt fog venni a Hoover melletti választási küz-delemben.

A belügyminisztérium megakadályozta két liberális képviselő letartóztatását a peiróleum-panama ügyében

Konfliktus Duca belügyminiszter és Popescu igazságügyminiszter között

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A dambovita-megyei milliárdos petróleum-panama-ügyében az elmúlt hét végére jelzett „szenziáció“ letartóztatások nem törté-ntek meg. Irimescu-Candesti és Tolea li-berális képviselők, akik leginkább be-vannak keverve a panamába és akiknek letartóztatását Stelean Popescu igazsá-gügyminiszter hírlapi nyilatkozatban he-lyezte kilátásba, még mindig szabadlá-bon vannak. Ugy látszik, hogy mégis győzedelmeskedni fognak a liberális párt magasabb érdekei, mert a román bü-n-ügyi krónika történetében páratlanul álló panama ügyében a nyomozás egy hónap óta ugyszólván semmivel sem ha-ladt előre.

Miért maradtak el a letartóztatások

Az „Adeverul“ jelentése szerint a le-tartóztatások elmaradása a kormány ke-belében még jobban ki fogja élezni az igazságügyminiszter és miniszterársai között támadt ellentéteket és komoly kon-flikushoz vezetni. Stelean Popescu igaz-ságügyminiszter ugyanis az elmúlt szer-dán rendeletet adott Irimescu-Candesti és Grigore Tolea többségi képviselők le-tartóztatására. Az igazságügyminiszter ezután Erdélybe utazott, hogy a letar-tóztatás pillanatában ne tartózkodjék a fővárosban. A letartóztatás azonban el-maradt. Az „Adeverul“ szerint az igaz-ságügyminiszter most, hogy megtorolja

kudarcát, bűnbakkot keres azok között az ügyészek között, aki az elmúlt hét csütörtökön szolgálatban voltak.

Stelian Popescu vizsgálatot rendelt el annak megállapítására, hogy mi-lyen okok készítették Procop Dumit-rescu és Jon Zamfirescu szolgálatos ügyészeket arra, hogy elmulasszák a két liberális képviselő letartóztá-tását.

A vizsgálat lefolytatására Ciurea in-spektor-jogtanácsost és Dimitrie Cer-nescu bukaresti táblai főügyészt küldték ki. A vizsgálat különösen Procop Du-mitrescu ügyész ellen irányul, aki az igazságügyminiszter szerint azért nem járt el a képviselőkkel szemben, mert rokona egy targoncistai ügyvédnek a pa-namában részes. Eldorádó-petroleum-társaság adminisztrátorának.

Nincs kizárva írja az „Adeverul“, hogy az igazságügyminiszter magatar-tása következtében — aki meg akarja bosszulni magát az utasításait nem tel-jesítő magisztrátusokon, a petróleum-panamán kívül egy igazságszolgáltatási botrány is ki fog robbanni.

A nemzeti parasztpárt hivatalos lapja a „Dreptatea“ még súlyosabb leleplezé-seket közöl a petróleum botrány ügyé-ben megindított vizsgálat kulisszatitkairól. A lap szerint több liberális vezető — így Manolescu Strunga, Leonte Moldovanu, Toni Ilescu és mások közbenjárására Duca belügyminiszter pressziót gyakorolt Enescu vizsgálóbíróra, hogy halassza el a letartóztatásokat. Bratiuanu Vintila visszatéréséig, Enescu vizsgálóbíró ennek ellenére is kibocsájtotta a két liberális képviselőt ellen a letartóztatási végzést, amelyet azonban nem lehetett foganato-sítani, mert

a szolgálatos ügyészek megtagadták a végzés ellenjegyzését.

Ezért rendelt el Popescu igazságügymi-niszter a szolgálatos ügyészek ellen vizs-gálatot, sőt mi több elhatározta az ügyé-szeknek adott megbízás visszavonását.

— Hatalmas áremelkedések Nagy-váradon. Nagyváradai tudósítónk je-lenti: A nagyváradai piacon nemcsak a zöldségárak, de a hus ára is rohamo-san emelkedni kezdett. A váradai mé-szárosok bejelentették, hogy amenny-nyiben a városi tanács nem törli el a maximális árakat, nem hoznak húst a piacra. A városi tanács hosszas vita után a sertéshus árát 46 leire és a zsir árát 66 leire emelte. A drágaság egyébként az élelmiszerekben oivan nagy, hogy a rendőrségnek kell közbe-lépnie, hogy megakadályozza a speku-lációt.

HARISNYA

Kötött áru különlegességek. Kabát, mellény, angol pulover leg-jobbán és legolcsóbban csak

Blatt-nál, — Cluj, Főter 13.

Iránnyarak:

- Női melirt harisnya — lei 35
 - Női mouslin harisnya — lei 67
 - Női cérna fátjol harisnya — lei 27
 - Női selyem harisnya — lei 87
- Vidéki rendeléseket utánvét mellett portó-mentesen szállítok.

Kiss Ferenc föllépései a Magyar Színházban
Csütörtök
OLYMPIA
Poor Lili föllépésével
Péntek
Süt a nap
Előadás előtt Kiss Ferenc előnyz-na-karral magyar nótákat énekel

Az orvosok reménykednek Radics István felgyógyulásában

Ha nem lép fel komplikáció, úgy a nagybeteg politikus megmenthető az életnek.
Belgrádban is fokozódik a horvátellenes hangulat

Zágráb, aug. 8. Tegnap jelentések alapján, melyek arról számoltak be, hogy Radics agóniája megkezdődött, mindenki azt várta, hogy az európai viszonylatban is kimagasló egyéniséggel rendelkező horvát pártvezér, mára elköltözik az elők birodalmából. Radics halála azonban mindzideig nem következett be. Radics hatalmas szervezete felvette a küzdelmet a halállal, s bár állapotában javulás állott be, az orvosok véleménye szerinti mégis lehet a katasztrófától tartani.

A tegnapi nap folyamán megérkezett Radics ágyához Weckenbach bécsi orvos-professzor világhírű szív-specialista és Romberg professzor, müncheni híres specialista. A két professzor azonnal konziliumra ült össze, s a konzilium után kijelentették, hogy Radics állapotában némi javulás állott be, ennek ellenére is azonban nem csökkent a beállható katasztrófa veszélye.

A nagybeteg pártvezér állapotát, s az orvosi jelentéseket az egész horvát nép izgatottan figyeli. Családján kívül állandóan egy-egy pártvezér tartózkodik Radics betegsége mellett. A politikai izgatottság percére sem csökkent, sőt talán feszültebbnek mondható, mint valaha.

A rendőrség nyilván belgrádi utasításra megkezdte letartóztatási akcióját, a melynek során egy csomó embert vettek őrizetbe, akiket egy macedón jellegű puccs előkészítésével vádolnak. A rendőrség jelentései szerint a puccs előkészítésében több neves horvát politikusként is része van.

Zágráb és egész Horvátország szerbellenes magatartása most már Belgrádban is érezhető gyakorlati hatását. Mintegy a zágrábi tüntetésekre való feleletként tegnap Belgrádban is nagy horvátellenes tüntetésekre készültek, abból az alkalomból, hogy Risztovics szerkesztő holtteste Belgrádba érkezik. A tüntetésre főleg a belgrádi lapok uszítottak, arra hiva fel a közönséget, hogy mindannyian jelenjenek meg Risztovics temetésén. A temetés azonban elmaradt, mert a holttestet utközben egy másik vonatra rakták át, mely csak este futott be a belgrádi pályaudvarra.

Valószínű, hogy ez az intézkedés a kor-

mány rendeletére történt, mely ezzel a trükkkel akarta elejét venni a beláthatatlan következményekkel járható horvátellenes tüntetésnek.

A végsőkig feszült, izgatott atmoszférában a szkupstina megkezdte a kormány-nyilatkozat vitáját. Honec szlovén képviselő, hivatkozva az izgatott atmoszférára, a legszélesebb körű autonómia kiépítését követelte. Az agrárpártiak vezére a nettunói egyezmény ratifikálást támadta, miközben az ülésen jelenlévő képviselők a parlament feloszlatását követelték.

Belgrád, aug. 8. A legutolsó jelentések arról számoltak be, hogy Radics orvosainak tegnap megkezdte konziliuma megállapította, miszerint Radics állapota változatlanul komoly, de felgyógyulásánál lehetőség, abban az esetben, ha közben komplikációk nem lépnek fel, kilátásban van. Romberg professzor a vizsgálat megejtése után azonnal visszautazott Münchenbe.

Vadember és európai egyaránt
Reggel, délben és este eszi a banánt

menni a kávéba és ha van az embernek pénze, azt vásárolhat amit akar. Van borbély, suszter és gyorsrajzoló. Van mosoda és mondhatom, olyan olcsón mosnak ott, mint sehol a világon. Egy ing mosása 4 lej, ugyanennyibe kerül egy borotválkozás is. Nemrégiben fogtak el egy pénzhamisító bandát, ennek egyik tagja a gyorsrajzoló, aki három lejért csodaszép rajzokat készít. Kár azért a fiúért, mert tényleg nagyon tehetséges. Képzeld el, amikor meglátták nála a hamisított dollárokat — csak dollárt hamisított — az egyik detektív bement egy hamisított bankóval a Marmorosch-bankba és odaadta a pénztárosnak, hogy váltsa fel. A pénztáros megvizsgálta a pénzt és már fizetni akart, amikor a detektív megmondja, hogy a pénz hamisított. A pénztáros nem akarta elhinni. Olyan nagyszertű volt a hamisítvány.

A kalapácsos Gaetan, még a börtönben is elegáns.

Majd elfelejtettem mondani, hogy Gaetánnal együtt voltam lecsukva, illetve majd minden nap találkoztam vele, sőt egy ízben egy autón vittek bennünket a vizsgálóbíró elé. Gaetan-nak ügylátszik nagy protekciója lehet, mert egyes cellát kapott. Tévedés azt hinni, hogy a fogoly az egyes cellától irtózik. Az, aki életében csak egyetlen éjszakát töltött a nagyteremben, ahol több mint száz ember alszik, az előtt valóságos paradicsomnak tűnik az egyes cella, ahol nem kell belehelni száz piszkos, borzalmas külsejű bandita büzt.

Gaetan külön cellában lakik és úgy él ott, mintha valami előkelő penzióban élne. Ha keresztülment az udvaron, az nekem mindig külön élményt jelentett. Ő volt az egyetlen ember Vacarestben, aki parfümözte magát és amnyi sok különös szag után, jól esett egy kis valódi francia parfüm illatát érezni. Mondom, egyszer egyült vittek bennünket kihallgatásra. Ketten ültünk egy csurkott autóban és szerettem volna megkérdezni tőle, hogy szereti-e még Leonida asszonyt, vagy sohasem szeretted... Azonban, ott bent Vacarestben már megtanultam, hogy az ember sohasem beszél arról, ami miatt becsukják. Beszélgettünk az autóban, nev. mint két fiatalember, akiket a véletlen közös vasuti fiülkében hoz össze. Elegáns keménygallért visel, hosszú nyak kendővel és mintázott színes inget. A legutolsó divat szerint volt öltözve. Már ott voltunk a törvényszéken, amikor megkérdeztem tőle, hogy számítása szerint milyen büntetést fog kapni.

— Maximum öt évet kapok — mondta könnyedén, de lehet, hogy csak hárommat...
Farkas Aladár

Egyszeri próbahaszálat megközi, hogy a
Dr. TISCHLER-Creme
a legtekélyesebb arckenőcs. Artalmas anyagokat nem tartalmaz. Kapható mindenütt.
Főlerakat: **Osváth**
gyógyszertár — Targu-Mures

Hirdessen az Uj Keletben

Négy hét a vacaresti-i fegyházban

Hogy élnek a rabok Bukarest börtönvárosában. Gaetan még mindig elegáns és 5 évi börtönre számít

Bukarest, aug. 9.

— Jó napot, Fidesz ur! Hát maga hogy kerül ide?

— Szabadlábra helyeztek. Kiderült, hogy ártatlan vagyok...

Fidesz ur, a megszólított, négy héttel ezelőtt váratlanul eltűnt a látóhatárról, recte, az erdélyi kjaróknak a Piccadilly teraszán levő törzsasztalától. Közben furcsa dolgok láttak nevével kapcsolatban napvilágot, például az, hogy erdélyi parasztoktól szisztémátikus küldeményeket. Ma délelőtti eresztették ki a vacaresti börtönből és Fidesz ur, a kjarók a maról holnapra élő egzisztenciák elpusztíthatatlan derűjével kedélyesen kavarja feketéjét a sokáig nélkülözött törzsasztalnál. Életkedvén aig ha hagyott mélyreható nyomot a kis vacaresti kényeskerandulás. Ugy beszél a börtönben eltöltött négy hétről, mint egy tanulságos, de főként szórakoztató kirándulásról.

A privintá

— Tudni kell — mondja — hogy az újoncok először a privintába kerülnek... Ez egy hatalmas, csupaszfalú terem, amelyben több, mint száz ember fér be és ahol a lakók többségének nem jut ág.

Amikor engem bevitték a Vacarestibe, már este volt. A nagy privintába vezettek. Az ágyak legnagyobb része már le volt foglalva. Ott álltam tanácstalanul. Senki egy szót sem szólt hozzám, sejtelmem sem volt róla, hogy most mi a teendőm. Egy fiatal vöröshajú gyerek, lehetett talán huszéves — sikkasztásért volt lecsukva — megkönyörült rajtam és megmagyarázta, hogy a szobafőnökhöz kell fordulnom. Ez egy öreg bandita, aki emberölésért kapott vagy öt évet. Száz leit adtam a szobafőnöknek és ezért kaptam egy ágyat az ablak mellett. És kaptam tőle egynehány tanácsot, ami még többet ért mint az ágy.

— A legjobb, ha le sem vetkőzök, mondta, mert reggelre mindenét ellop-

ják a fiuk. De ha nem tud felöltözve aludni, akkor rakja a ruháit a feje alá. Így is tettem. Reggelre már hiányzott a nyakkendőm. Egészen biztos, hogy a szobafőnök lopta el. Másnap este, mikor ismét le akartam feküdni ágyamra, egy mogorva, zord külsejű ur igen nyomatékosan odább taszított.

— Magán meglátszik, hogy még zöld, különben tudhatná, hogy ez az én ágyam.

A börtön arisztokratái

Mindenki röhögött körülöttem. A kis vöröshajú sikkasztó világosított fel, hogy az, aki elvette az ágyamat, a híres Brenner Joan, a regáti betörők királya. Doftánából jött, kihallgatásra viszik és csak az éjszakát tölti Vacarestiben. Hiába, az arisztokratáknak itt is jogaik vannak. A bűnöző világnak is megvan a maga külön hierarchiája. Senki sem merészelt volna kétségbevonni Brenner Joan jogát, hogy neki ágy jár. Vagy például ott a nagy privintában aludtak a Rosetti-utcai gyilkosok. *Bungarsan* és a társa. Biztosíthatom, hogy a többiek egészen megkülönböztetett tisztelettel beszéltek velük. Az ablak mellett kaptak ágyat és ha valamelyik cigarettát kért, akkor tizen is nyújtották feléje a cigarettás doznit. Ezen éjszakán ott aludtam én is, ahol a többiek, akiknek nem jutott ágy, a földön. De másnapra már sikerült bekerülnöm a kis privintába.

— Ez egy kisebb szoba, ahol négy ágy volt, jobb levegő. Egy biztosítási tisztviselő, egy bankhivatalnok, és egy pénzhamisító voltak a lakótársaim. Amikor este hét órák bezáródott mögöttünk az ajtó, akkor hangosan elbeszélgettünk. Az egyik este például elmeséltük egymásnak ama borzalmas pillanat élményeit, mikor az ember vállára nehezedik egy kéz és felhangzik: In numele legi arestat!

A törvény nevében le van tartóztatva!

A biztosítási tisztviselőt Rakovszki-

nak hívták, és a Franco-Romana biztosítótól sikkasztott 710.000 leit. Az ő esete volt a legszenzációsabb. Két napig üldözték autón, és már a lengyel határ szélén volt, amikor a rendőrautók utolérték. Minden lap megírta a szegény Rakovszky esetét. A bukaresti Carol-szállodában meggyilkoltak egy Fialko nevű tőkepezest, és az üldöző rendőrök azt hitték, hogy egy gyilkost csíptek el, holott csak egy egyszerű sikkasztó került a hálójukba.

A pénzhamisító négy hónapig bujdosott a detektívek elől. Itt élt Bukarestben és csak úgy sikerült elcsipni, hogy csapdát állítottak neki. A detektívek megtudták, hogy Csernovitzben él az anyja, és az anyja nevében táviratoztak neki. Poste Restante Bukarest főpostája. A trükk bevált. Sikerült lefogni a fiút.

— Esküszöm önöknek uraim — mondta a pénzhamisító, — hogy én voltam a legboldogabb ember, amikor a detektív, aki ott állt a posterestant fiülke előtt, végre kimondta a megváltó szavakat: In numele legi...

Nem olyan veszedelmes

— Azt kérdezi, hogy birtam ki egy hónapig a börtönvárosban? Nem volt olyan veszedelmes... Csak az első nap borzalmas ott Vacarestben. Amikor megnyirják, megfürdetik az embert és aztán levezetik az udvarba, valami végtelen bizonytalanság fog el mindenkit. Egy új, de félelmetes világ van ott, külön szokásokkal és erkölcsökkel. Nagyon erős idegek kellene ahhoz, hogy az embert első napon el ne fogja valami lesújtó érzés. Az első nap mindenki lehorgasztott fejjel jár. Ehhez hozzászórtak ott Vacarestben. Az újonnan jött nem borotválkozik, nem eszik és nem tisztítja a cipőjét. De másnapra már elkezd enni, aztán borotválkozik és harmadnapra már inget is mosat és a cipőjét kitisztítja.

— A börtön társadalmi élete az udvaron zajlik be. Az udvaron az ember találkozik az összes rabokkal, be lehet

Augusztus 9.
...amelynek kifejezéseivel
...órakor ért
...kíhirdette
...szék második
...vagyis
...önteni a felet,
...Newyork

ghivta
ára

Uj Kelet
...hogy az
...rezept augusz
...Koloszvárra
...ját. A kon
...get ad az a
...g jelen lez
...botinsky is
...i az erdélyi
...Párisban
...relet és lett
...renejükre,
...atban kérte
...lést, ami
...be is feje

nár teljessm
...s 26-án, va
...óban lesz a
...etében No
...lőzsfőné el
...zésekben ki
...zlese és dr
...ia-szervezet
...ulása a Ba

Argyalásokr
...ndégek és a
...kedési ese
...Jabotinsky
...amelyre a
...a hivm. as
...fles. mint
...nti a kon
...rendéztél
...lyekre csak
...ót kibocsáj

a konferen
...ni lehet
...n Barissza
...különösen
...kással és
...rendezésé

ásra

üzemünk

ha tehát

tort

ductivege

inót,

zutat

meg

Réti

gyékek

elek

émet. ma

r. — Le

tudomá

okszoros

da. Ch

án. Tele

zi. ipod

Egy sokoldalú művész...

Kolozsvár, augusztus 8. A szerkesztőségben ma délután megjelent egy fiatal ember, innen van a harmincon, mégis komoly, amire pedig nincs is sok oka, hiszen művészfajta és hozzá sokoldalú. Nyomatásban lehet olvasni róla: a „Le Journal” v. párisi karikatúristája, író, festő, zenekomponáló, grafológus. Mindezt le van nyomtatva egy vörös plakátra. Ezen bejelenti, hogy szerzői estélyt rendez, amelynek műsorán szerepelnek: pszichoanalitikus erőtikum, vallási és bölcséleti, valamint vallásbölcséleti versek, erőtikus tánc, szatirikus novella, tangó, műdal, népdal és újra és utóljára költemények. Mindezeket pedig ő maga konferálja be, ő maga, Lázár Mihály aki lángoló vörös hajjal és egy leszerelt biliárd dákvál járja a világot. A művészet — mondja komlyan, mintha valami újat mondana — nem megelégre, hanem kiélésre való, azonban élni mégis kell. Miből éljen hát a művész.

— Miből, miből? — kérdelem én is aggodó várakozással.
— Nézzen a szemeim közé!
Kék szeme van, nem nagyon kifejező, kissé zavaros. Nem is fontos. Annak a szeme fontos, akit megnéz, mert ő ebből karaktert olvas, lélekanalizist csinál, leírja a diagnózist, egy rajzocska készít hozzá, a megnézettnek a képét. Hasonlatosság nem minden esetben fontos, lényeges a karakter, ami belőle kisugárzik. Ebből aztán már meg lehet élni. Ez újdonság, ezt szelvényben nem ismerik, ebben nincs konkurrenca, ezt nem lehet megtanulni és elsajátítani. Originális dolog, amit megfizetnek.

- Öt percig nézett a szemeim közé és megállapította:
1. Nem vagyok inyenc.
 2. Megbecsülöm, de nem tulságosan a nők.
 3. Szeretem a magányt.
 4. De azért a társaságot sem vetem meg.
 5. Örülök az életnek.
 6. De azért az özőnvíz előtt szívesebben éltem volna.

A megállapítások után néhány vonásból udvarias rajzot készítettem rólam, vagyis kopasz tarkómra néhány hajszálal rajzolt, amiket gondosan megszámozott.
— Elintéztük a szubjektív részt, menjünk! Mondja el, hogy is lett voltaké az azzá, amivé lett?
Halkan, lángoló vörös haját és arcát meghazudtoló higgadsággal mondotta el, hogy 1923-ban álomkóros volt és mihelyt felébredt ebből a betegségből, azon vette észre magát, hogy szatirikus és karikatúrista lett. Rajzolt, szatirikus irt, megfigyelte barátai és a nagy emberek gyöngéit, ezeket inkább elmésen, semmint bántón leszögezte és megteremtődött Szatmáron a „Villám” című hetilap. Megjelent bizonytalan időkben és bizonytalan terjedelemben, hol harminckét, hol huszonkét, hol tizenkét oldalra, de legtöbbször egyetlen oldalon sem.
— Félv után Szatmáron nem volt kit szatirizálni, mire elmentem Bukarestbe. A „Dimineața”-nál elhelyeztem néhány rajzomat, aztán jöttem Pestre. Beállítottam Miklós Andorhoz, üljön le — mondotta, — gyorsan rajzoljon. Két-három gyorsrajz után elküldött Genfba a Népszövetség ülésére. Így lettem az „Est”-lapok elküldött rajzolója és tudósítója. De az embert Genfben is elfogja az unalom, mire Genfből Berlinbe, Berlinből Bécsbe, Bécsből Pestre jutottam megint.

Megszakítottam gondos, higgadt, szánó tudományos előadását.
— Mondja és hogyan áll nők dolgában? Aki könnyen és gyorsan keres, azt a nők nem szokták kikerülni.
Rám néz, mereven, sajnálkozóan. Mélyet szippant cigarettájából és megint néz. Zavarba jövök. Mintha kutatná szerelmi múltamat.
— Nos?
— Akartam udvarolni — szólt végül nagyon megfontoltan. — sőt bevallom udvaroltam is. De észrevettem, hogy az udvarlás a művészetem rovására megy.

Akkor aztán bucsut mondtam a hölgyeknek.
— Meghocsásson, de ha mégis magába csimpaszkodnak! Maga rendszer embernek látszik, ha bohócesen is viseli a nyakkendőjét. A fehérneműje tiszta és a cipője ki van pucolva. Ilyen ziccereket a nők nem hagyják ki.
— Belém csimpaszkodnak? — és komor arcán a derű sugara suhannak át. Persze, hogy belém csimpaszkodnak! De nem az egyéniségem miatt, vagy hogy szabadabban fejtszem ki magam, nem erőtikus individualizmusom kedvéért, hanem mert olykor pénz szagolnak nálam.
— Nos és ilyenkor?
— Ilyenkor adok pénzt. Humanisztikus és pszichoanalitikus alapon. Mert vallásom a humanizmus. De az erőtika, ismétlem, az én esetemben ki van kapcsolva. A tehetségem engem kötelez. Legyen szives, adjon fel újabb kérdéseket.
A szentelen arcon most a méltatlan-

ság komorsága suhant végig. A szemem diszputát tehát abbahagyom.
— Nos aztán?
— Aztán Pestről elmentem Párisba, a művészet metropolisába. 1926 őszén a „Le Journal” szerkesztőségében rajzoltam, majd 1927 eljén kiállítás rendeztem festményeimről.
— Nyert akadémiai díjat?
— Az Akadémia átnézett rajtam!
— Miért?
— Hogy miért?
— Elgondolkodott. Megint szippantott és jóideig váratott.
— Nem az én hibából mellőzök, egyszerűen megelégedtek rólam. De én nem akarok akadémikus lenni, az akadémiai kitüntetések nem ambicionálok. Azt tartom, hogy a művészetnek a hivatalos elismertetés ép úgy árt, mint a szerelem.
— Aztán?
— Aztán abbahagytam a festészetet és komponáltam. Itt van egy műdalom!
— Jaj, ne mutassa!
Visszatette oldalzebebe a műdalokat.
— Nagy élvezetből fosztotta meg magát, de nem baj, irtam egy kötetre való verseket.

— Humanisztikus, vagy pszichoanalitikus alapon?
— Egészen újszerű dolgok. Nem is mutatom meg, amíg meg nem jelenek. Forradalom lesz, lírai forradalom, meglátja. Egzisztáló új hang, a poéták sírni fognak. Vagyis elvesztik a kenyerüket, mert így senki sem fog tudni írni és semmi mást nem fognak olvasni.
Megijedtem.
A szemembe és azon át belém nézett. Várt, szippantott, megint várt. Izgalom lettem.
— Nem kell félnie. Amit mondtam, az csak a versírókra, a líráskokra vonatkozott. Prózáit az emberek mástól is fognak azért olvasni.
— Köszönöm.
Meghatódtan kezét fogtuk.
— Magának milyen szerencsés van, — mondom. Istenem, ha én is tudnék egzisztálókat írni!
Mosolygott. Első mosolya volt az egész idő alatt.
— Ehhez születni kell, kedves uram! Végigsimogatott a mosolyával. Vette dákváját és elment. (sz. I.)

Élt-e csakugyan Reubeni, a zsidók fejedelme

Mi az igazság a Reubeni-legendából és a Chabor nevű zsidó birodalomból

Cluj-Kolozsvár, aug. 8. Vége felé közeledik az Uj Kelet nagy regényének, Reubeni csodálatos történetének első kötete. Ez a rész, mely Reubeni ifjúságát varázsolta elénk, csak nyitánya volt annak a hatalmas szimfoniának, amely a regény második kötetében bontakozik ki teljes szépségében.

A tulajdonképeni regény csak most kezdődik. Reubeni a fiatal talmudista, aki bűnös szerelme segítségével megmenti a prágai zsidókat a kiűzetéstől, hitében és testvéreiben csalóva elhagyja a prágai gettót és világgá megy. Hogy hol jár, merre bolyong, — nem tudja senki. Hosszu évekig eltűnik a cselekvések szin teréről, hogy aztán újra felbukkanjon, — de most már nem mint rajongó talmudista, hanem mint Reubeni, a zsidó herceg, aki jött, hogy megváltsa a népet a galut szolgaságából. Velencében száll partra fényes kísérettel és egyenesen, a pápához siet, hogy megnyerje őt nagyszabású terve számára. Reubeni megjelenése valóságos extázisba hozza Európa zsidóságát mert az ismeretlen jövevény azt hirdeti magáról, hogy ő egy távoli zsidó birodalom, Chabor birodalmának követe és hátyjának József királynak megbízásából jön a pápához fontos küldetésben.

Történelmi alak Reubeni, vagy csak a költő Max Brod fantáziájában született meg? Létezett-e valaha egy Chabor nevű zsidó birodalom? Csak volt Reubeni, vagy szent?

A regény német kiadásának megjelenése után az irodalom és tudományos közvélemény sokat foglalkozott ezekkel a kérdésekkel és igen érdekes viták fejlődtek ki Reubeni csodálatos alakja körül. Ebben a vitában megszólalt maga a szerző is, aki a regény történelmi hátterét igyekezett megvilágítani. Max Brod többek között ezeket mondja nyilatkozatában:

Ma is létezik a Chabor törzs

Jeruzsálemből különös hír érkezett hozzánk a napokban. Ibn Saud vahabita király és Mekka meghódítójának titkára egy előadást tartott, melyben hírt ad egy Közép-Arábiában élő, független zsidó beudin törzsről, Haibar (Chabor) törzsről, akik szövetségesi a vahabi-araboknak. Ez a törzs 60000 főből áll, harcias és betartja a zsidó rituális törvényeket, — tehát független, harcias zsidó törzs.
Reubeni egy ilyen törzsből vezetett le származását, mely 1523-ban Európába küldte őt, hogy felszabadítsa a zsidókat. Graetz az egész dolgot csalásnak tartja,

Chabor vagyis Chaibar királyi birodalmának létezését (Thabornak is szokták ejteni) kitalálásnak minősíti. A fenti előadás ellenben igazolja a dolgot. Még a név is egyezik. És így az én Reubenim rehabilitálva van.

Nem, biztosan nem volt csaló. Ha az ember elolvassa naplóját, melynek másolata a breslauer Frankel intézetben található, (az eredeti példány rejtélyes módon eltűnt az oxfordi Bodlejanából, holott 1867-ben katalogizálták és lemásolták) ha ezt a naplót olvassa az ember, akkor érzi, hogy egy naiv, egyszerű emberrel áll szemben, aki nem győző eléggé csodálkozni a fölött, hogy Európa zsidósága nem követte az ő felszabadító szavát. Nagyon karakterisztikus pl. a következő részlet:

Reubeni naplója

„Vasárnap felkerakodtunk, Sienna felé haladtunk és egy előkelő férfiúnak, Izmael Mariettonak házában szálltunk meg. Ő épen nem volt otthon, a városban tartózkodott; mikor később hazajött, egy nagy szobát bocsájított rendelkezésünkre és azonkívül még négy szobát és fekvőhelyeket. Nagy háza volt mivel nagyon gazdag volt. En megkérdeztem tőle: „Mit tartasz fontosabbnak? Jeruzsálemet, vagy azt, hogy itt maradj?” Erre ő azt felelte: „Nem vágyodom Jeruzsálembe és csak Siennában akarok maradni.” Roppant elcsodálkoztam, hogy azt a gazdagságot amelyet isten kölcsönzött nekem, nem egy érdemes tette, Isten szolgálatára akarta fordítani, hanem telhetetlen volt az ő pénzvágyában. Valóban a kapzsi nem tud jóllakni a pénzzel.”

Érdemes volna még sok mindent kiragadni ebből a naplóból, mely a mi Reubeninket inkább tapasztalatlannak, de ősz zsidóságában töretlen embernek mutatja, az európai zsidók magaskulturájú, de nemzeti ösztönükben meggyengült zsidóival szemben.

A háltalan utókor

Be kell vallanunk, hogy Graetz rágalmai nem mutak el nyom nélkül bennem az én Reubenimet illetőleg. Bár rögtön láttam, még Graetz elferdítésén keresztül is, hogy egy hősi és tragikus nagyságu ember életéről van szó. De a szuggessió, hogy hazudik, túl mélyre ette magát belém úgy, hogy én is fél hazugnak tűntem fel őt. Az én beállításom szerint Chaborból jött ugyan, de küldetését ő maga találta ki. Graetz szerint sohasem is volt Chaborban, mivel egy ilyen független zsidó állam az akkori történelmi kutatások szerint nem is létezett. Csak

Mohamed idejében, tehát egy sokkal régebbi időben ismer a történelem független zsidó törzseket Arábiában.

Most pedig kitudódik, hogy ez a név ma is létezik. Szegény Reubeni, milyen igazgatalan voltam még én is, a te becsületes bámulód, veled szemben. Mondja, amit te uti naplódban, a „Nessioth”-ban megírtál, teljesen igaz és helyes, Mennyire megérdemelné, hogy az öreg kételkedő Graetz és az én okulásomra kiadják a naplótad egyszerű héber népkönyv alakjában, gondosan kritizált válogatásban és németre is lefordítanák és talán ezzel a mottóval kellene ellátni: „Mi, vadak! mégis csak jobb embereket vagyunk!”

Elégtelt Reubeninek

Igen, ez a megindítóan gyermekes és bátor zsidó herceg úgy jött nyugatra, mint egy igazi kanadai, aki nem ismerős Európa csepegő udvarjasságával, hogy megkeresse és felszavadjon elkorvált lelkekben a zsidóság utolsó szikráit. Ebből pusztult bele. A zsidó nép pedig az ő hősenek által állított emléket, hogy vagy legendává halványította történelmi útján, vagy hazugnak nevezte és úgy állította be, mint egy szédelgőt.

Eddig szól Max Brod nyilatkozata, aki hatalmas regényében jóvátette a zsidó történetírók hibáját és elégtelt szolgálta a félreismert hősnéket, Reubeninek, aki valóban fejedelmi zsidó volt.

Olvassóink figyelmét nyomatékkal hívjuk fel regényfolytatásunk a napokban meginduló második kötetére, amely mint teljesen önálló és befejezett mű, az utóbbi évtizedek zsidó irodalmának leg-hatalmasabb alkotása.

Konkurs

Die jüdische orth. Gemeinde zu Marghita sucht einen religiösen tüchtigen בעל מוסף חזק עם נדמים דכעל
Diejenigen, die auf diese Stelle reflektieren wollen, haben ihre schriftlichen Offerte eis zum 25-ten August einzusenden. Zeugnisse sind beizuschliessen von der Gemeinde, wo er wohnhaft ist, oder vom dortigen Rabbiner, dass er den Forderungen der Religion entspricht und fähig ist die Stelle zu besetzen. Bezahlung laut Übereinkommen. Die Reisespesen werden nur dem Berufenen vergütet.
Marghita, am 5-ten August 1928.
Schreiber Farkas Dr. Friedmann
Sekretär Präses

Csütörtök
Mag
Amster
tapasztal
olimpiasz
csapatok
vizipolos
hajnoki
egész v
tellemel
zelmét
mint Né
száiban
és kontr
a magya
Annal
ma délu
tés, hog
döntőh
bitott i
te Mag
ces félic
ryel vé
játékidő
folytató
lem. Az
agyonfá
pat a b
rem bir
kumu n
visszate
ki a mé
perc vo
ból. am
csatár.
Bartha
a német
játékos
metekne
tani a v
A ma
olimpiá
csapat
ban
ka! csa
meg se
patokat
Angliát
Francia
fandia
10.7.
A má
szág 13
Kerél
nokság
4 óra 4
4 óra 5
5 óra
szaguti
von tar
senyző
az orsz
rendez
ország.
A bo
Ma dé
mérköz
ekime
szabály
szissal
pontoz
Epev
francia
USA.
órakba
A no
délután
nagyvó
A no
len be
elvetet
olm
Ezut

Magyarország vereséget szenvedett Németországtól a vízpolóbajnokság döntőjében

Amsterdam, augusztus 8. Soha nem tapasztalt érdeklődés előzte meg az olimpiaszon döntőbe jutott vízpoló csapatoknak a magyar és a német vízpolósok reprezentánsainak a világbajnoki címért való küzdelmét. Az egész világ sporttársadalmát verhetetlennek tartott magyar együttes győzelmét várta. Ugy Amsterdamban mint Németországban és Magyarországon nagy fogadások történtek pro és kontra, de a többség biztosra vette a magyarok győzelmét.

Annál nagyobb meglepetés keltett ma délután hat órakor az a rádiójelentés, hogy a vízpoló világbajnokság döntőjében Németország meghosszabbított játékidővel 5:2 arányban legyőzte Magyarországot. A kétszer hétperces félidő 2:2-ös eldöntetlen eredménnyel végződött. A meghosszabbított játékidőben hihetetlen vehemenciával folytatódott az ököklő iramu küzdelem. Az előző kemény mérkőzésektől agyonfáradt és kimerült magyar csapat a meghosszabbított idő már nem bírta az iramot, a hatalmas fizikumú német játékosok tempója mind visszatartatlanabbul dobborította ki a német főlényvt. Már csak négy perc volt hátra a meghosszabbított időből, amikor az egyik kiugró német csatár, kicselezve a magyar védelmet Bartha kapujának felső sarkába dobta a németek harmadik góliját. A magyar játékosokat demoralizálta a gól, a németeknek már nem volt nehéz beállítani a végeredményt.

Megkezdődött a vívóolimpiász

A mai napon megkezdtek a vívóolimpiászt, melynek során a magyar csapat főlényves játék után 14:2 arányban legyőzte Amerikát. Az amerikai csapat, bár félelmetes hirtelen meg sem közelíti az európai vívócsapatokat. Lengyelország 11:5-re győzte Angliát. A nap egyik meglepetése Franciaország—Görögország 13:3. Hollandia—Görögország, Belgium—Chile 10:7.

A második fordulóban Magyarország 13:3 arányban verít Angliát.

Eldőt az országúti kerékpáros bajnokság

Kerékpár: Országúti kerékpáros bajnokság. Olimpiai bajnok: Hansen dán 4 óra 47 perc 18 mp. 2. Sotwall angol 4 óra 54 perc 07 mp. 3. Jannsen svéd 5 óra 00 perc 07 mp. Az olimpiai országúti bajnokságot 165 kilométeres távon tartották meg, 224 nemzet 73 versenyzővel indított. Ezzel kapcsolatban az országúti csapatversenyt is megrendezték. 1. Dánia, 2. Anglia, 3. Svédország.

Lengyel győzelem a boxolásban

A boxolás küzdelmei megkezdődtek. Ma délután a magyar Szobolevszky mérkőzött a lengyel Machziokvval, akinek sikerült a kissé lánghán és szabálytalanul, de különben egy klasz szíval jobban dolgozó Szobolevszky pontozással legyőzni.

Gaudin az epéverseny olimpiai bajnoka

Epevívás: Olimpiai bajnok: Gaudin francia. 2. Buchard francia. 3. Calnan USA. A helyezésekért a késő éjeli órákban még folynak a küzdelmek.

A nők továbbra is résztvehetnek az olimpiádon

A nemzetközi atlétikai szövetség ma délután ülést tartott, melyen az alábbi nagyfőntosságú határozatot hozta: A női olimpiai számok eltörlése ellen beadott javaslatot 16:6 arányban elvetették, így a nők a következő olimpiádon is résztvehetnek. Ezután tárgyalták azt a javaslatot,

mel a női atlétikai számok bővítését célozta de ezt 14:6 arányban elvetették.

A 800 méteres női síkfutást törölték az olimpiád programjából és helyette a 80 méteres gátfutást vették fel.

Az 1932 évi los-angelesi olimpiádon a következő női számok lesznek programon: 100 méteres síkfutás 4x100 méteres staféta, díszkosztelés, ma-

kasgrás, gerelydobás és 80 méteres gátfutás.

A távolugrás, súlydobás és a 200 méteres futás felvételére irányuló javaslatot elvetették.

Új világrekordok

Elhatározták továbbá hogy a jövőben a világrekordokat kizárólag tiszta és nem ötöd másodperccel fogják

mérni. A dopingot meg nem engedhetőnek minősítették és elhatározták hogy az minden esetben diszkvalifikációt von maga után.

A NASZ legközelebbi ülését az 1933. évi berlini olimpiai kongresszus egyidejűleg fogja tartani.

Levegőt: A következő új világrekordokat hitelesítették:

4x400 méteres staféta. 3.14.2 mi USA.

Súlydobás: 15.87 cm., Kuck USA.

110 méteres gátfutás: 14.9. Weighmann-Smith Délafrika.

Dekaton: Yrjölä finn 8053.29 pont

Néhány órával a hajó kiemelése előtt gázömlés ölte meg az elsüllyedt olasz tengeralattjáró legénységét

Róma, augusztus 8. Jelentették, hogy az F. 14. számú olasz tengeralattjáró az olasz tengerparton tartott hadgyakorlat alkalmával nekifutott egy torpedórombolónak és elsüllyedt. A tengeralattjáró 27 méternyire süllyedt alá a tengerbe és megmentése érdekében azonnal széleskörű akciót indítottak. Több cirkáló koncentrált a szerencsétlenség színhelyére, amelyeknek legénysége és tíz buvár emberfeletti erőfeszítéseket tettek a tengeralattjáró legénységének megmentésére. A mentési munkálatok már hétfőn elkezdődtek, de a tengeralattjáró kiemelését rendkívül megnehezítette az, hogy egy órával elsüllyedése után mélyen belesüllyedt az iszapba. A megfeszített munka eredménye-

ként hétfőn éjjel különleges akkusztikai készülékek segítségével sikerült érzékelésbe lépni az elsüllyedt hajó legénységével, akik a hívásra mindannyiszor válaszoltak. Közölték, hogy a legénység minden tagja életben van s hogy bizalommal várják megmentésüket. Tegnap délelőtt végül a kábeltörő és több páncélos segítségével sikerült az elsüllyedt hajótestet az iszapból kiemelni. A tengeralattjáró már-már a víz felszínén volt, midőn tragikus szerencsétlenség történt. A sodrony az utolsó pillanatban elszakadt és a tengeralattjáró másodsor is visszasüllyedt a tenger fenekére. A mentésen dolgozó legénység ismétlen megpróbált összeköttetésbe lépni

a tengeralattjáró legénységével, a hívások azonban ezúttal válasz nélkül maradtak. A tengeralattjáró embere nem reagáltak többé a jelzésekre.

Lázás és idegfeszítő munka után az éjszaka folyamán sikerült az elsüllyedt tengeralattjárót kiemelni. Midő azonban a tengeralattjáró belsejébe behatoltak a mentők szembe elő meztálatványt árukt: az elsüllyedt tengeralattjáró teljes személyzete, úgy a tisztek, mint a legénység mozdulatlanul halottan feküdt a tengeralattjáró fenekén. Megállapítást nyert, hogy a tengeralattjáró tragikusorsú legénységét a másodsorú lezuhanásnál a hálójó akkumulátorjából kiáramló gáz ölte meg.

A világ legkisebb értékű pénzegysége a lej

A legtöbb születés Oroszországban, a legnagyobb munkanélküliség Angliában van. Egy statisztikai folyóirat beszélő száma

Egy statisztikai folyóirat legutóbbi számában szenzációs érdekességi adatokat közöl a világ jelenlegi népességi, gazdasági és pénzügyi viszonyairól. E statisztikai folyóirat kimutatása szerint területileg legnagyobb ország Oroszország: 21 millió négyzetkilométert meghaladó területével több, mint kétszeresén nagyobb az utána következő országnál, Kanadánál.

A legsűrűbb a népesség Belgiumban, ahol 258 és Németalföldön, ahol 219 lélek él egy négyzetméteren. Legkisebb Ausztrália és Kanada népsűrűsége (0.8, illetve 1 lélek négyzetkilométerenként).

Az elveszületések arányszáma a legmagasabb Oroszországban, ahol 44.2 születés esik 1000 lélekre. A 40-es arány számot Chile is elérte. Legkisebb (16.9) Svédország születési arányszáma. A halálozás arányszáma a legjobb Új-Zéland, ahol 8.8 halálozás esik 1000 lélekre és Németalföldön, amely országnak arányszáma 9.8. Legnagyobb az arányszám Chilében (27.2).

A természetes szaporodás arányszáma Oroszországban maximális (21.3) és Franciaországban minimális (1.3).

Az elemi iskolák száma a rendelkezésre álló adatok szerint szintén az Egyesült Államokban volt a legnagyobb (263.000).

A munkanélküliség adatai szerint legtöbb munkanélküli volt a múlt év végén Nagy-Britanniában.

A szántóföldterület aránylagos nagysága szempontjából Dánia áll első helyen, amely ország területének több mint háromnegyed része szántóföld. Magyarország is azok közé az országok közé tartozik, amelyeknek nagy a szántóföldterülete (60.1%).

A buza termés szempontjából az Amerikai Egyesült Államok adatai kimagasló. Az ország múlt évi termése meghaladta a 237 millió métermázsát. Kanadában 121 millió métermázsza buza termelt. A széntermelésben az Amerikai Egyesült Államok vezetnek (863 millió tonna). Az utána következő Németország termelése felét sem teszi az Egyesült Államok termelésének.

A külkereskedelmi forgalom az Egyesült Államokban és Nagybritanniában volt a legnagyobb. Az Amerikai Egyesült Államoknak különösen a közlekedésre vonatkozó adatai enormisan nagyok a többi államokkal szemben.

A vasutak vonalhossza ebben az országban 421 ezer kilométer volt az elmúlt évben, míg a sorrendben következő Oroszországnak és Németországnak vasutvonala csak a 74 ezer kilométert haladta meg.

Az egyes államok pénzegységeinek értékét egymással szembeállítva, kitűnik, hogy legkisebb értékű a román pénzegység, a lej, utána sorrendben a bolgár leva és a görög drachma következik, míg a legnagyobb értékű pénzegység a font sterling.

Az állami bevételek és kiadások Nagybritanniában és az Egyesült Államokban mutatják a maximumot, de itt is, mint a külkereskedelemben, az Egyesült Államok mérlege aktív, Nagybritanniáé passzív.

Keresünk
minden helyen személyeket, mint **fiókvezetőket**
Különös ismeretek, raktár vagy üzemből megkívántatnak. Havi jövedelem: dollár 150-200/-. Csak nőket vagy francia levelezés: kérünk. — Bővebbet **The Növelty-Company, Valkenburg (in Holland)**

A legszebb legolcsóbb legelegánsabb nyomtatványokat
megrendelhetni a **Cartea Românească** nyomdai műintézetnél — Cluj Calea Dorobantilor No 14-16.
Kérjen árajánlatot

Gabonazsákok, vízmentes ponyvák
spárpa és kötélárak gyári lerakata
Kárpitos kellékek. Zsák és ponyvakölcsönzés
Boskovics József, Cluj
Strada Regina Maria 15. — Telefon 9-10.

HIREK

Az Uj Kelet az egyetemes erdélyi és lasság zsidóság napilapja.
Főszerkesztő: Dr. Marton Ernő.
Felelős szerkesztő: Jámbor Ferenc.
Az Uj Kelet cikkeknek utánnomását csak a forrás megjelölésével engedjük meg.

Szobrot állítanak Wilsonnak Gyulefehérváron

A Newyorkban megjelenő „America” című román napilap ma ideérkező száma azt az érdekes híradást közli, hogy a békehatározatokat kezdeményező Wilson iránt érzett tiszteletük kifejezésül szobrot emelnek a volt amerikai elnök emlékeztetének. Az amerikai románoknak ez az akciója annál érdekesebb, mert a felszínre került terv szerint a szobrot nem Amerikában, hanem Romániában fogják felállítani és hogy a megemlékezés még melegebb legyen, az erdélyi románok ősrégi városában: Gyulefehérváron. Az érdekes eszme az America című napilap egyik főtisztviselőjétől, Corsetea Gábortól ered és a Newyorki Román Egyesület Segélyező és Kulturális Szövetkezte név alatt működő társadalmi egyesület által lehatározatba tömörítve. A határozatot az Amerikában élő összes román társadalmi és vallásos egyesületek plénumai magukévá tették. Az eszme megvalósításáért erős propagandát fejtenek ki az Amerikában megjelenő román napilapok és pedig az „America”, a „Poasia Poporului” és a „Tribuna Romana”. A román szervezetek végrehajtóbizottságot választottak a Wilson szobor felállításának előkészítésére, mely már meg is kezdte működését. A bizottság eddigi működése során döntést is hozott, amelyben a szobor felállításának dátumát is megállapították. Eszerint 1929 július 4-én hatalmas ünnepségeket rendeznek Gyulefehérváron, melyen résztvenne az amerikai románoknak több ezerre menő küldöttsége. A románokon kívül nagyon sok románbarát amerikai vesz részt állítólag az ünnepségen.

A lehulló vakolat megsebesített két járókelőt. Nagyváradon tegnap súlyos és könnyen végzetessé válható szerencsétlenség történt a Rakoczifüti Orsolyazárda épületének Agrár Bank felletti részén. A nagy hőség következtében a fal egy nagyrészen megrepedt s a lehulló vakolat az áthaladó Weisz Tibort és Kandray Ilonát megsebesítette. A két sebesültet a mentők részesítették első segélyben és a bekötés után lakásukra szállították.

Egy kommunizmussal vádolt magyar munkás kúgrott a budapesti főkapitányság ablakából. Budapestről jelentik: Ma délelőtt izgalmas jelenet játszódott le a rendőrfőkapitányságon, ahol a hajnali órákban előállították Simon László emigráns munkást, mert kidroült róla hogy résztvevő a legutóbbi kommunista mozgalomban és futárszolgálatot teljesített a külföldi és magyarországi kommunista centrumok között. Schweinitzer rendőrtanácsos ma délben megkezdte Simon kihallgatását. Alig kezdődött meg azonban a vallás, Simon felugrott helyéből, a nyitott ablakhoz rohant, amelyen keresztül kilépett a párkányzatra majd hat méter magasságból, valószínűleg szokási szándékkal, leugrott. Simon a fejére esett és súlyos koponyalörést és agyarázkódást szenvedett. A rakkórházba szállították.

Szívbetegség és érrelmeszesedésben szenvedők a természetes „Ferenc József” keserűvíz használata által könnyű és pontos helyreállítást érnek el. Klinikai vizsgálatok igazolják, hogy a Ferenc József víz különösen agyvérzésre és gutaütésre hajlamos idősebb embereknek kitűnő szolgálatot tesz. Kapható gyógyszerárakban drogériákban és fűszerüzletekben.

Turati hatalmas beszédben támadta a fascizmust a brüsszeli szocialista kongresszuson

Brüsszel, aug. 8. A szocialista internacionale kongresszusának mai teljes ülésén Turati olasz delegátus hosszabb támadóbeszédet mondott a fascizmus ellen. A beszédet követően a bolsevizmus és a fascizmus különbségeit és azonososságait fejtegette a szocialisták elleni harcban. Az angol Buxton a Kellfog-javaslat mellett szólalt fel, mert ez közelebb hozza az általános leszerelést, továbbá állást foglalt a Rajna-vidék azonnali kiürítése, valamint a népszövetség közreműködésével leendő megoldás mellett a kisebbségi probléma ügyében.

Szükségesnek tartja Anglia és Szovjet-oroszország között a politikai és kereskedelmi összeköttetések újrafelvételét. A bolsevizmusk leszerelési javaslatát megfontolás tárgyává kell tenni. Egyiptom szuverenitását biztosítani kell, mert csak azután lehet a Szuézi csatorna problémáját megoldani. Kinában meg kell szüntetni az egyenlőtlen szerződéseket. Kan Tao kínai delegátus a japán imperializmus ellen emelt szót, amely könnyen háborúhoz vezethet. A kínai szocialisták Kína általános leszereléséért küzdenek.

Janovics Jenő kapta meg a nagyvárad színház bérletét

Oradea-Nagyvárad, aug. 8. Az Uj Kelet tud. Erdélyszerte nagy felhajtást keltett az a hír, hogy dr. Janovics Jenő, a kolozsvári Magyar színház igazgatója ajánlatot tett Nagyvárad városi tanácsának a színház bérletével kapcsolatban. Különösen Nagyvárad közönségét töltötte el meglepéssel Janovics Jenő ajánlata, mert ettől a nagyvárad színházi élet fellendülését remélik. Dr. Janovics Jenő ajánlatával egyidejűleg Erdélyi Miklós, aki eddig bérlet a várad színházát és aki jelenleg a máramarosszigeti színházat vezeti, ugyancsak ajánlatot nyújtott be a városi tanácshoz, amelyben rámutatott arra, hogy amennyiben a tanács Janovics dr. ajánlatát fogadná el, úgy a várad színház a kolozsvári Ma-

gyar Színház fiókjaként működne s ez hátrányosan befolyásolná a színház színvonalát. Ezzel szemben dr. Janovics Jenő kifejezésre juttatta, hogy a kolozsvári színházról teljesen függetlenül kívánja megszervezni a nagyvárad művészgyűjtést, amelynek működését a legmagasabb művészi szempontok szemelgett tartásával garantálja. Janovics igazgató tegnap utazott le Nagyváradra Imre Sándor kíséretében, ahol be kellett mutatnia a polgármesternek a kultuszminisztériumtól Nagyváradra kapott koncesszióját, mire a tanács szótöbbséggel dr. Janovicsnak ítélte oda a színház bérletét. A nagyjelentőségű művészeti esemény Nagyvárad társadalmának osztatlan meglepését váltotta ki.

Szeptember 5-én árlejtsést tart a CFR 2 millió 700 ezer darab talpfa szállítására

Az elfogadott ajánlatokat csak 1929-ben fogja kifizetni a vasút

Bucuresti-Bukarest, augusztus 8. Az Uj Kelet tudósítójától. Az elmúlt év decemberében tartott és utólag általános feltűnésre megsemmisített árverés után a CFR részéről többiben is hivatalosan és félhivatalosan közölték, hogy ebben a költségvetési évben a vasut nem is fog újabb árlejtsést kiadni talpfaszükségletnek beszerzésére. Ez a közlés nem is keltett különösebb emóciót a keményfatermelők körében, akik keserű tanulságokat vettek le a decemberi árlejtséskől, amely fölösleges költségeken és kárbavesztett munkán kívül egyebet nem hozott a számukra.

Most azonban, alighanem a kölcsön tekintetében megnagyobbodott optimizmus hatása alatt, a CFR vezérigazgatója szeptember 5-re újabb árlejtsést írt ki a következő talpfa tételek szállítására: Egymillió darab normáltalpfa tölgyből, a fővonalak részére, amelyből 500

ezer darab elsőosztályú, a többi második és harmadik osztályú áru. Félmillió darab normáltalpfa tölgyből, szárnyvonalak részére. 200.000 db. tölgytalpfa, keskenyvágányú vasutakhoz. Egymillió darab bükkfalpfa, első osztályú, fővonalak részére. Akármelyik tételre legkevesebb 5000 darabban lehet ajánlatot tenni, a darabonkénti ár, a felajánlott mennyiség, az átadás helyének és idejének pontos feltűntetésével. A fővonalak részére szállítandó tölgytalpfánál csak a prima minőségű anyag árát kell megjelölni. Szállítási határidő legkésőbb 1929 július 1, de a felajánlott mennyiségnek legalább 50 százalékát már 1929 április 15-éig át kell adni. A mennyiség egy részét már ebben az évben is le lehet szállítani, de csak az 1929 évi költségvetés terhére történő fizetés mellett.

Megjelent egy új találmányú zsidó naptár, amely egyetlen lapra nyomtatva 152 évre (89 évre visszamenőleg és 72 évre előre) szól. E naptáron, amely magvaszázattal van ellátva, mindenki könnyen eligazodhat és így egész életre el van látva pontos naptárral. Különösen nélkülözhetetlen rab birkák, dajnokoknak, saktereknek és ügyvédeknek. Megrendelhető Farkas Mártonnál Cluj, Str. Marinescu 26. vagy az Uj Kelet könyvosztályánál Cluj, Str. Baron L. Pop 10. Ár 20 lei.

Az «Ezra-könyvtár» felhívása. Az Ezra vezetősége elhatározta, hogy könyvtárát, amelyet mindenkor minden érdeklődőnek készséggel becsátott rendelkezésére, a nyár folyamán teljesen reorganizálja és kibővíti a zsidó irodalom legnagyobb könyveivel. A reorganizálás előfeltétele, hogy mind-

azok, akik a könyvtárból könyvet vettek kölcsön, azt haladéktalanul beszállítsák. A kölcsönvett könyvek Friedmann Amália könyvtárosnak (Optica-cég, Egvetem-u. 1.) adandók át az üzleti órák alatt bármikor.

* Reuma, csúsz és köszvény elleni biztos gyógyulást talál Bizusán (Burdospataka) Szamosmegye, Dej-Nagybánya vonalon. Vasuti megálló szemben a fürdővel. Napi penzió 4-szeri elősöröng étkezéssel és 1. oszt. fürdővel 210 lei. Ugyanaz kóser kosztal 220 lei. Előjegyzések Bizusa fürdőigazgató-ság leanda címre küldendők.

Hirdessen az Uj Keletben

150 lejes könyvajándék a zsidó tanulóifjúságnak

Az Uj Kelet könyvosztálya a vizsgák alkalmából az alábbi páratlanul olcsó zsidó könyvcsoportokat bocsátja a tanulóifjúság, szülők és tanulók rendelkezésére;

- Gyuri gróf: (Mesék és történetek zsidó gyermekek számára.)
- Kiss József: Yokli (regény).
- Heine: A bacharach rabbi.
- Dániel könyve.
- Zengő hárfá (zsidó verseskönyv).
- Kabbalisták és csodatevők.
- Mivchar Schiré Amenu (héber dalok).
- A Talmud könyvéből. (A hagyomány gyöngyei.)

Ennek a csoportnak az ára az eddigi 310 lej helyett 160

- Kabbalisták és csodatevők.
- Zengő hárfá.
- Gorelik: Cion és a golusz.
- Sch. Alechem: Leégett nemeselek.
- Graetz Henrik élete és működése.
- Dr. Marton: A zsidó nemzet Erdélyben.
- Paneth: Utazásom a szentföldön.
- Palesztina utmutató.
- Mivchar Schire Amenu.
- Szokolov: Uj zsidó.

A 10 könyv 213 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej portédij előzetes beküldése mellett).

- Dániel könyve.
- Gyuri gróf.
- Zengő Hárfá.
- Mivchar Schiré Amenu.
- A Talmud könyve.

Ez a csoport 185 lej bolti ár helyett 90 lejbe kerül (csakis az összeg és 10 lej előze es beküldése mellett.)

Csütörtök, 1928 augusztus 8.

HI
a legjobb már 10 üveg ban házhoz hely a főlerak

FIS
Calea Reg. P.

— Házasság láck Benny G nap délután 5 ket Clujon. Ti hívják meg jó

— A Népszó rül Magyarors szellemi együ fordult az utó dett szellemi jelentik: Meg szág a Népsz működési bizo panaszával. h magyar szelle dik be terület szellemi együt panasz-alapján tét Magyarors vizsgálásával. foglalkozott az német és sváj álláspontot tár határozta, hog Népszövetség szövevény bel gyarország p ezenfelül kínó nak tartja a e együtműködé relésének min telét. A Magy panaszok tá több Csehsz természettudo pel. Valószint zottság jelent szág panasz numa is fogla

Jó iz

Dr. Biró (P i a t a Un i

Els leár
Szeptem a város köz szülök leár tés, első v. Kitiúó lentkezés k. kek, kérem a id

Schwartz

Hozo

hoz

román a

HEBE

a legjobb gyógy- és borvíz már 10 évig rendelkezésel is engrosárakban házhoz lesz szállítva. Megrendelésben házhoz lesz szállítva. Megrendelésben házhoz lesz szállítva.

FISCHER
Calea Reg. Ferd. 28-a. Varosi épület

Házasság. Nóta Lóri Cluj és Polák Benny Gherla f. hó 12-én, vasárnap délután 5 órakor tartják esküvőjüket Clujon, Timár-u. 7. melyre ezuton hívják meg jó ismerőseiket.

A Népszövetség plénuma elé kerül Magyarország panaszja. Mivel a szellemi együttműködés bizottságához fordult az utódállamokba be nem engedett szellemi termékek miatt. Genéből jelentik: Megirtuk, hogy Magyarország a Népszövetség szellemi együttműködési bizottságához fordult azon panaszával, hogy az utódállamok a magyar szellemi termékeket nem engedik be területükre. A Népszövetség szellemi együttműködési bizottsága a panasz alapján megbízta párisi intézetét Magyarország panaszának megvizsgálásával. A bizottság július 30-án foglalkozott az ügyvel. Az angol, olasz német és svájci delegátusok a magyar álláspontot támogatták. A bizottság elhatározta, hogy javaslatot terjeszt a Népszövetség elé, mely szerint a Népszövetség behatóan foglalkozzék Magyarország panaszával. A bizottság ezenfelül kimondotta, hogy kívánatosnak tartja a népek közötti szellemi együttműködés s az ismeretek kicserélésének minél intenzívebbé való tételét. A Magyarország által felhozott panaszok tárgyi bizonyítékaként több Csehszlovákiába visszaküldött természettudományi közlő is szerepel. Valószínűnek tartják, hogy a bizottság jelentése alapján Magyarország panaszával a Népszövetség plénuma is foglalkozni fog.

Jó izlésű nő

nem túri magán a tennisen, uszánál, táncnál az izléselen hónaljszöröket. Eltávolításukra az abszolút ártalmatlan „TOT” védjegyű angol szörvesztőt használja, mely az éktelen szörzalakot, archaikákat nyomtalanul feloldja, eltünteti. — Aracsontkaparóval együtt Lei 100. Ha valahol nem volna, forduljon

Dr. Biró gyógyszerészhez - Cluj (Piata Unirii). — Ne fogadjon el más

Első romániai orth. izr. leányotthon és internátus
Szeptember hó 1-én nyílik meg Oradeán (Nagyváradon) külföldi nőtársak a város központjában, parki ozon, szép kertes urú magánházaiban internátusban. Itte fogják a városi leánygyermekel részére. **Olcsó ellátás, szigorú családi nevelés, elsőrangú tanári felügyelet** és oktatás, kézimunka, zene és idegen nyelvek. Külön referenciák. Komoly érdeklődőknek prospektust küldünk. Miután az eddigi jelentések folytán a folyó évre már csak **korlátozott** számban vétetik fel a növendékek, kérem az ezutáni jelentkezések mielőbbi **beérkezését**. — B. Járó leánytanulók is zene, idegen nyelvek és kézimunkaoktatást nyernek **Német háziapát**
Schwartz Menyhértné, Oradea (Nagyvárad), Str. I. C. Bratianu (Szaniszló-u.) 13.

Hozományáról mi gondoskodunk,
ha férjhez adja leányát, kössön **hozománybiztosítást!**
Uj rendszerű, nincs aránylagos fizetés, nincs csoport
DANUBIA
román általános biztosító részvénytársaság Timişoara, I. Bul. Ferdinand No. 5. Kérjen ingyen ismertetőt!

Csalás és okirathamisítás miatt ítélte el a kolozsvári törvényszék Hurducas volt detektívét és büntársait

(Cluj-Kolozsvár, aug. 8. Az Uj Kelet tud.) A kolozsvári törvényszék nyári szekciója ma délelőtt ítélkezett Hurducas volt kolozsvári házúgynök és detektív, valamint büntársai fölött, abból a csalási és okirathamisítási bűnperből kifolyólag amelyet az elmúlt héten tárgyalt le a törvényszék.

A vád szerint, Oegar János sárdi parasztagazda Hurducas közvetítésével 60 ezer lej kölcsönt vett fel Muresan Cornelia kolozsvári állami tisztviselőnőtől, akinek hamis okmányokat és váltókat mutattak fel. Oegar, Muresan Vasile sárdi gazdának adta ki magát, aki egyike volt a község legtekintélyesebb gazdáinak s a kölcsön garantálása érdekében telekkönyvi kivonatot és több hamis községi bizonyítványt mutatott fel a tapasztalatlan tisztviselőnek.

Oegar beismerő vallomást tett a csalással kapcsolatban és kijelentette, hogy ebben Heiman Emanuel állott segítségére, aki beszerezte a szükséges okmányokat.

Repülőkatasztrófa öt halottal. Párisból jelentik: Nievre tartományban tegnap egy katonai repülőgépvakorlatozás közben lezuhant. A gépben ülő öt személy holtra zúzódott s azonnal meghalt.

A Concordia-ügy kolozsvári hajtása
Tegnap számában megírta az Uj Kelet hogy a botrányos körülmények között összeomlott bukaresti Concordia biztosító bűnügyében megindult országos vizsgálat során az ilfovi törvényszék felkérte többek között a kolozsvári ügyvédséget is, hogy foglalja le a megbukott intézet cluj helyi ügynök ségénéll található iratokat. Az utasítás végrehajtására Draghiciu rendőrigazgató kapott megbízást, aki azt teljesítette is. Ennek során kiderült, hogy Schwarcz Mór, aki Calea Motilor 112. sz. alatt lakik, csak ideiglenes megbízottja volt a társaságnak és erről az állásáról még március elején lemondott, anélkül, hogy a Concordiának egyáltalán dolgozott volna. A nála talált üzleti nyomtatványokat csak azért nem küldte volt vissza a társaságnak, mert Bukarestből senki sem jelent meg a likvidációra. Tekintettel arra, hogy Schwarcz Mórnak más kapcsolata nem volt a Concordiával, természetesen semmiféle eljárás nem is indulhatott ellene, még kevésbé helyezheték letartóztatásba, ahogy azt egyes kolozsvári lapok tévesen közölték.

kat. Kijelentette továbbá azt is, hogy csupán 30 ezer lejt kapott kézhez, amely nyíben a 60 ezer lejes kölcsön másik felét Hurducas megtartotta magának.

A bíróság majdnem egy óras tanácskozás után hozta meg ítéletét. Hurducas, mint elsőrangú vádlottat csalás és okirathamisítás miatt egy évi börtönrre, Oegar Jánost csalásban és okirathamisításban találta bűnösnek és büntetett előéletére való tekintettel két évi börtönrre ítélte. Heiman ugyancsak csalás és okirathamisítás miatt nyolchónapi börtönrre ítélte a törvényszék.

A törvényszék mindhárom vádlottat arra kötelezte, hogy a börtönrben való elöltésük költségeit, valamint az összes perköltségeket térítsék meg az államnak.

A három vádlott a táblához felebbezett az ítélet ellen.

Muresan Corneliát kártérítési igényével a polgári bírósághoz utasította a törvényszék.

Csütörtök, Edison filmszínházban
Stuart Mária.

A petrozsényi zsidó Nöegylet kertü ünnepélye. Petrozsényből jelentik: A petrozsényi zsidó Nöegylet, amely az utóbbi időben dr. Abraham Józsefné elnökle alatt széleskörü és eredményes működést fejtett ki, vasárnap augusztus 5-én nagy kertü ünnepélyt rendezett a bányakaszinóban. Az ünnepély délután öt órakor vette kezdetét a kertülyiségben szerpentin és konfetticsatával egybekötött szépségversennyel, táncversennyel, világpóstával és humoros grafológiával. A gyors fényképezés szintén sok vidámságot okozott. A közönség az esti órákban a belső helyiségekbe vonult, ahol jökedvü tánc folyt egész reggelig. Előzőleg nagszerű műsor volt. Vers. tánc, két egyfelvonásos vigjáték, zongora és énekszámok teték változatosá a műsort, amelynek keretében felléptek: Rosenberg Baba, Horváth Ibi, Fehérvary Magdus, Kallos József, Hunyady Andor és Fehérvary László. Előadás után tánc közben folytatódott a délutáni szépségverseny, amelynek első győztese Gárdos Irén lett nagy többséggel, a második Halmos Lili és a harmadik Casanova Etus. Az estély rendezése körül különösen dr. Abraham Józsefné széleskörü és tapintatos tevékenysége mellett dr. Molnár Jenőné és Fehérvary László fejtettek ki odaadó tevékenységet a zsidó ifjusági egyesületnek közreműködése mellett.

* Megjelent a Calauza Utmutató ingyenes augusztus havi száma. Tartalmazza az összes vasuti és autóbusszmenetrendeket, állami és közhivatalokat, konzulátosokat és a legelőnyösebb beszerzési forrásokat. Megtalálható az összes kávéházakban, éttermekben, cukrászdákban, horbely és manikürszalokban. Szállodák portásainál mindenki ingyen kaphatja.

— Kigyulladt a nagy melegü a vagon teteje. Nagyvárad tudósítónk írja: Sárdán délután a Nagyszalonta és Nagyvárad közötti vonalon haladó személyvonat második tályu kocsijának tetejére a melléte elmozdonyból egy szikra pattant ki, a melytől a nagy melegben átforrósodott koci teteje tüzet fogott. Az utasok között óriási pánik keletkezett, mindenki a kijárat felé tolongott, miközben egy idősebb nő könnyebben megsérült. Szerencsére a vonatvezető lefékezte a vonatot, amely Cséfa és Les állomások között megállott. Az elsőfőt vasuti személyzetnek és az utasoknak hosszú munka után sikerült lokalizálniok a tüzet s így különösebb baj nem történt.

SPORT

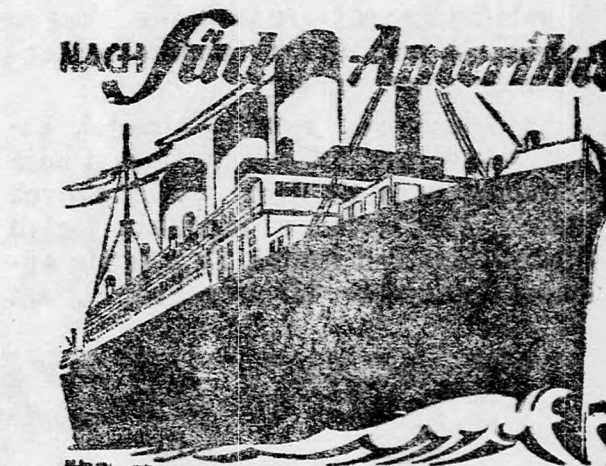
A Haggibbor nyári kertümulatsága. A Haggibbor, évek óta szokásos kertümulatságát ezidén, augusztus 19-én rendezi meg az Ujságíróklub összes helyiségeiben. Mint mindig, a Haggibbor kertüünnepélye ez alkalommal is a nyári szezon eseménye lesz. Délután négy órakor Gara Akos mesedélutánjával kezdődik az ünnepély, ezt pedig a mulatság legérdekesebb programpontja, a gyermek szabadszmpad követi. A délutáni kertüünnepélyt a legszellemesebb játékok és versenyek tarkítják. Igé este a nagyok mulatsága nivós műsoros estélyvel kezdődik. Műsor után táncmulatság következik, amelyet kedvezesebbnél kedvezesebb szórakoztató apróságok fogják kedélyessé tenni. A kertümulatság iránt máris órási az érdeklődés.

Vasárnap tartják meg az országos uszó bajnokságokat. A sportversenyekben élénk nyári uszószozonnak feltétlenül eseménye lesz, az országos uszóbanokságok vasárnapi versenye mely iránt ország szerü nagy az érdeklődés. A gyermekcipőben járó uszóspört, ha európai viszonylatban helytálló eredményekkel nem is dicsekedhetik, de népszerűségében ezidén már erősen veszélyeztetü a futball hegemoniját. A vasárnapi verseny egészen bizonyosan egy lépéssel közelebb fog vinni az európai nyóhoz, mert az ország összes uszóinak találkozója a verseny nagyon sok számban fog új rekordot hozni. A verseny délelött fél 9 órai kezdettel a strandfürdőben tartják meg.

KMSC Lupényben. A kolozsvári munkásegylet jóképeségü futbalcsapata vasárnap Lupénybe rándul le, ahol az országos bajnokságból balszerenésje miatt kibukott Juul kftünö csapatával fogja felvenni a küzdelmet. A zsilvögyi munkáscsapat ünnepélyes fogadtatást készü elő a kolozsvári testvérek kiszéletére. A mérkőzés elé várakozással tekintünk.

Az Ujságíróklub ping-pongversenye. Az Ujságíróklub hétfőre hirdett ping-pongversenye a közbefjött rossz idő miatt elmaradt és azt csütörtökön fogja az Ujságíróklub vezetősége megtartani. A ping-pongversenyen férfi és női egyes női páros, férfi páros s vegyes páros számokat, valamint ijusági férfi és női egyes számokat írnak ki. Benezéseket csütörtök délig Farkó Pfeiltsch Rudolfnál és dr. Biro Mátyásnál kell bejelenteni.

A Nagyszeheni Általános Takarékpénztár Rt. kolozsvári fiókia folyó hó 10-én kezdi meg működését a Calea Victoriei (v. Kossuth Lajos-u.) 3. szám alatti saját házában.

HAMBURG-SÜD és BALTIC-AMERICA-LINE

A legnagyobb, a legmodernebb és leggyorsabb gőzhajó Dél-Amerikában!
Rendszeres indulások: HAMBURG-ból és DANZIG-ból ARGENTINIA-ba URUGAY-ba BRAZILIA-ba az EGYESÜLT ÁLLAMOK-ba és CANADA-ba a „Cap Arcona”, „Cap Polonio”, „Cap Norte”, „Monte Sarmiento”, „Monte Olivia”, „Mon e Cervantes”, „Polonio”, „Estimio”, „Lituanía” stb kényelmes gőzhajókkal.
Hamburg — Brazília 12 nap alatt!
Hamburg — Argentina 15 nap alatt!
Menetjegyeket és díjtalan felvilágosítást küld **HAMBURG-SÜD**
Bucuresti, Buley, Dimitru Goleacu 41 hős (a Gara de Nord kijáratánál)
TIMISOARA, I. C. Bratianu No. 6
CERNAUTI, Regele Ferdinand 27.
CHISINAU, Negustorilor 22.

Közgazdaság

A CFR lényeges fuvardíjkezdvezményekkel segíti elő a gabonakivitelt

A regátban erős lendületet vesz a gabonakampány

(Bucuresti-Bukarest, augusztus 8. Az Uj Kelet tudósítójától.) A régi királyság területén már javában áll a gabonakampány. Annak ellenére, hogy a kormány által kilátásba helyezett gabonahitel a kereskedelem nem kapta meg, sőt a Banca Nationala ezzel egyidejűleg a gabonakampány formális hitelforrását, a gabonauzletek finanszírozásával foglalkozó bankok visszelszámítási hitelét is megszorította, az üzlet kezd megélni. A kampány egyelőre még csak a vásárlásnál tart, de rövidesen sor kerül az összegyűjtött tételek elszállítására. A CFR tőle telhetőleg igyekszik mindent megtenni a kampány gyors és zavartalan lebonyolítása érdekében. A szezon tartama alatt a gabonaszállítványok lényeges fuvardíjkezdvezményt kapnak, amely messze felülmúlja az elmúlt években nyújtott előnyöket.

Különösen az exportgabona részére állított össze a CFR igen kedvező fuvardíjkezdvezményeket, amennyiben ezeket a szállítványokat az V. speciálartiklába sorozta.

amely sokkal olcsóbb, mint az elmúlt években.

Általában véve az államvasutak ez utal az eddigivel pontosan ellentétes tarifa politikát inaurálta a gabonaszállítás terén. Eddig az volt a helyzet, hogy a CFR inkább a belföldi szükséglet fedezésére szolgáló szállítványok részére adott kedvezményeket, míg az exportgabonára külön többletdíjakat állapított meg. Ez az exportellenes tendencia különösen 1924-ben és 1925-ben jutott kifejezésre, amikor a CFR a rendes tarifán kívül még 50 százalékos fuvardíjtöbbletet szedett a külföldre vitt gabona után.

A vasut frontváltoztatását a mai magyarizáció, amely a fokozott gazdasági helyzet követelményeivel portot diktálja.

A többkivitel azonban csakis megfelelő kedvezmények és lényegesen olcsóbb tarifa mellett lehetséges és ezért van az, hogy az exportgabona fuvardíja sokszor majdnem 40 százalékkal alacsonyabb, mint a belföldi gabonának. Ezt a kedvezményt utólagos visszatérítés formájában akarja biztosítani a CFR, de a brailai és galaci kamarák azt kívánják, hogy az exportörök már az áru feladásakor kapják meg a kedvezményt.

Az örlemények részére, amelyek exportra kerülnek, azt a kedvezményt adja a vasut, hogy az ilyen szállítványok után a 7-ig kivételes tarifában foglalt fuvardíjakat kell fizetni. Ez a tarifa különösen nagyobb távolságoknál jelent

előnyt. A kedvezményt csakis visszatérítés formájában lehet igénybe venni a vámokmányok és exportbizonyítékok alapján.

Az államvasutak azzal is segíteni akarnak a gabona kampányon, hogy bizonyos

kedvezményt nyújt a vagonok használati díjánál.

amennyiben csak 10 tonna után fizetendő díjat követel akkor is, ha a gabonát 15 tonnás kocsiadják fel, de a berakott áru nincs több 10 tonnánál. Ennek azért van jelentősége, mert a CFR igen sok 15 tonnás kocsival rendelkezik, amelyet a kistermelők vagy nem tudnak teljesen megrakni és inkább lemondanak a vagonszétosztási sorrendjükről, vagy pedig kénytelenek volnának az egész 15 tonnát megfizetni egy 10 tonnás szállítványnál.

Csődöt kértek a petróci Sebő-szanatórium ellen. Nagyváradi tudósítónk leírja: A nagyváradi törvényszék ma tárgyalta Sebő Sándor petróci kereskedő csődügyét. Sebő Sándor Petrócon szanatóriumot rendezett be és az ehhez szükséges, mintegy félmillió értékű berendezést több nagyváradi cégtől szerezte be. Miután Sebő az esedékessé vált tartozásait nem tudta rendezni több cég köztük az Anglo International Bank csődöt kért a szanatórium tulajdonos ellen Sebő jogi képviselője kérte a csődkeres elutasítását tekintettel arra hogy Sebőnek a tartozásait meghaladó aktívája van és csak a mostani helyzete olyan, hogy nem tudja mobilizálni vagyonát. A csődbíróság csütörtökön hirdeti ki határozatát

Amateurok, fényképészek!

Fényképészeti cikkeiket a legolcsóbban

BERNAT

papíráruhánál, Piața Unirii 29. sz. alatt

szerezhetik be.

TÖZSDE

Valutapiac 1928 augusztus 8 (Rador)

DEVIZAK	Kolozsvár	Zürich		Páris	Bukarest	Budapest	Bécs	Prága	Newyork
		Nyitás	Zárlat						
Zürich	3175-3178	—	—	49250	3170	1104125	13641	64970	192525
Newyork	16340-16476	51945	51930	2559	16470	57333	70875	3375	—
London	8.0-800.0	2522	252182	12420	80050	27437	3441	16386	48550
Paris	645-646	2031	203025	—	646	224150	2771	13193	39070
Milano	863-865	271850	271750	13380	863	3002	3708	1765750	52325
Prága	488-489	153950	153900	—	489	163900	210037	—	29625
Budapest	2875-2876	90500	9056	—	2876	—	12347	58825	—
Belgrad	—	91280	91280	—	290	10775	124525	5929	176
Bukarest	—	316	316	1560	—	348	43187	205750	61
Varsó	—	5820	5820	—	1875	6430	7947	37837	—
Bécs	2325-2323	7329	732350	—	2328	809250	—	47612	—
Berlin	3940-3941	12385	12356	—	3935	1367625	46923	80465	—

Száz lej árfolyama: Zürich (uto) 316, Paris 1560 Budapest 349, Bécs 43075, Prága 2053

"חלמוד תורה עם דרך ארץ" איקלוד

Partofjuk a hitél zsidó ipart!

הקה מאת עמיתן

Butor

-ta minden vásárló, mint a népszerűen diktál -sul minden fiatal pár mint az állásnévelési administral -kik minden kereskedő, mint az elromlott aeroplán mo-

aki butorszükségletét nem az ICLUDI IPAROS JESCHIVA

asztalos műhelyében szerzi be. Mert amellet, hogy szép, masszív, izléses, divatos és

olcsó butort

vásárolt, egy a maga nemében páratlan zsidó intézményt támogat minden áldozat nélkül.

Cim: Ateljerul de Tâmplarie „Thora im derech eret Iclod, jud. Someș

SZABÓ IMRE történelmi regénye

AZ UTOLSÓ MÁGLYA

megjelent

könyvalakban

A számozott példány ára 120 lei.

Megrendelhető az Uj Kelet könyvosztályában, Cluj, Str. Baron L. Pop No. 10.

Hirdessen az Uj Keletben

A CLUJ

TACAMUL

ezüstárugyárban készült minden darab evőeszköz és dísz tárgy csak

gyárjellet van elítve.

800-as finomság!
Gyártmányaink minden jobb eszközüzletben megrendelhetők. - Vizsgálódóknak: „TACAMUL” Ezüstárugyár, Cluj, Strada N. Iorga 11/A
Telefon 4-82. Sztigonycím: „Tacumul”

פרים דאנרונגן פרים דאנרונגן

Zsidó Imakönyvek,
Machzorok מחזורים
Gyapju és selyem-talesek legjutányosabban beszerezhetők Clujon ROSENZWEIG ANTAL cégnél

000000000000000000000000

Megérkeztek
óriási nagy választékban az ünnepl

מחזורים

2, 4, 5 és 9-es garitúrák, zsargon, német és magyar fordításban, gyönyörű díszes kivitelben, valamint a legfinomabb selyem és gyapju Talestzm מליתים és az összes rituális cikkeket u. m.: שופרות תפלין צוית מוזהות az Erdélyben elismert legolcsóbb és legszolidabb beszerzési forráshoz, a

„SAFRUTH”
zsidó könyvkereskedéshez Cluj Pjato Mihailu Viteazul No 39.
A vidéki szállitás már megkezdődött. Minden 300 lejten felüli rendeléshez egy értékes ajándék könyvet csatolunk. Vizsgálódóknak nagy árkedvezmény. - Ugyanott kántor és zsargon gramofonlemezek gyári lelakata. - Kérjen ingyen lemezjegyzéket

000000000000000000000000

Színház

A Magyar Csütörtök: Olym lághirü új vendégjáték sével. Szszán Réntek: Sül a n játékaival. E cigányzenek énekel. Szsz Szombat este 9 kabaré-est 9 kok. tréfák. mok. énekel szinpadon: pezsgőt, 10 bumot, a s grammos fé tonféle tiszt hét bármely előadására é mény tárgy Mindenki, a zel részves jegy maga helyarak. S Vasárnap délut irógépről. (helyárekkel Hétfőn este 9 ó felnöttek ó gyet a pénz Kosztolányi föllépésével. 40, 30, 20 é dete kivéte szám: 398.)

Divaz az öszl és érkezték és Kirá könyvkeresked (P A szil

A színház t matékosan fé gyelmét arra tudja fentartat relt helyüket jelentik be. he tartani akariál lyét holnaputa bérlek rendel ház.
Ma este O nap Kiss Fer zas izgalommal sége a mai és peltebb és le dapesti színés a két estén is két legparádé szerepében. I világsikort a fel Kiss Fere melyet Molná számára irt aratott Buda este Zilahy L zik Kolozsvá az előadásna hogy az első Kiss Ferenc kelm cigányv
A szombati izgalmas és vária a szon tos. nagyvon tató kabarée előadás folya tárgyat fogm sorsolni. Töl lödi Palugya cyei a szin bármely elő mán, 10 rem képalbumot jegy nincs. A ia, ezzel ma A szombati órakor kezd

Színház - Művészet

A Magyar Színház műsora:

Csütörtök: Olympia. (Molnár Ferenc világhírű újdonsága. Kiss Ferenc vendégjátékával. Poór Lili főlépésével. Szám: 393.)

Péntek: Süt a nap. (Kiss Ferenc vendégjátékával. Előadás előtt Kiss Ferenc cigányzenekarral magyar dalokat énekel. Szám: 394.)

Szombat este 9 órakor Nagyszabású kabaré-est sorsolással. (Új vígjátékok, tréfák, bohózatok, magánzámok, énekek, táncok! Kisorsolnak a színpadon: 15 üveg valódi Palugyay pezsgőt, 10 darab diszes fénykép-albumot, a színház tagjainak autogrammos fényképeivel, 50 darab különféle tiszteletjegyet a következő hét bármely szabadon választandó előadására és igen sok egyéb nyeresémi tárgyat. Külön sorsjegy nincs. Mindenki, aki megváltja jegyét, ezzel résztvesz a sorsolásban. A belépő jegy maga a sorsjegy is. Rendes helyárak. Szám: 395.)

Vasárnap délután 6 órakor: Mesék az irógépről. (Operett újdonság, mozi helyárakkal. Szám: 396.)

Hétfőn este 9 órakor: A fenevad. (Csak felnőttek számára szolgált ki jegyet a pénztár! Spanyol bohózat, Kosztolányi fordításában. Poór Lili főlépésével. Mozi helyárakkal: 50, 40, 30, 20 és 10 lejes helyárak. Kezdeté kivételesen 9 órakor. Sorozatszám: 398.)

Divatlapok

az őszi és téli szezonra megérkeztek és olcsón kaphatók

Király János

könyvkereskedésben, Főter 15. Cluj (Plebánia épület)

A színházi iroda hírei:

A színház titkári irodája újlag nyomtatékosan felhívja a régi bérlők figyelmét arra, hogy csak holnap estig tudja fentartani az elmúlt évadban bérelt helyüket. Akik holnap estig nem jelentik be, hogy a jövő évadra is tartani akarják helyüket azoknak a helyét holnapután reggeltől már az új bérlők rendelkezésére bocsátja a színház.

Ma este Olympia, holnap este Süt a nap Kiss Ferenc vendégjátékával. Lázás izgalommal várja Kolozsvár közönsége a mai és holnapi estét. A legünnepeltebb és legragyogóbb karrierű budapesti színész, Kiss Ferenc fog ezen a két estén ismét föllépni a színházban két legragyogóbb és legbrilliansabb szerepében. Ma este a Molnár Ferenc világsikerű aratótt Olympiájában lép fel Kiss Ferenc, abban a szerepben, a melyt Molnár Ferenc egyenesen az ő számára írt és amelyben óriási sikert aratótt Budapestben. Holnap, pénteken este Zilahy Lajos Süt a napjában bucsuzik Kolozsvártól Kiss Ferenc. Ennek az előadásnak külön érdekessége lesz, hogy az előadás megkezdése előtt Kiss Ferenc magyar dalokat fog énekelni cigányzenekísérettel.

A szombati kabaré-est sorsolással izgalmas és széles körű érdeklődés várja a szombati estét! Igen változatos, nagyon gazdag és végig mulattató kabaré-est lesz ezen a estén s az előadás folyamán rengeteg nyeresémi tárgyat fognak a közönség körében ki sorsolni. Többek között: 15 üveg valódi Palugyay pezsgőt, 50 tiszteletjegyet a színház szabadon választandó bármely előadására a jövő hét folyamán, 10 remekbe készült diszes fényképalbumot s sok más egyéb. Sorsjegy nincs. Aki a belépőjegyét megváltja, ezzel már résztvesz a sorsolásban. A szombati kabaré-estét kivételesen 9 órakor kezdik.

Fenevad, csak felnőtteknek, olcsó mozihelyárakkal. A tömeges elővételből itélve holnap estig az utolsó jegyek is elfogytak a hétfő esti előadásra. A Fenevad című ragyogóan szellemes, erősen párisias spanyol bohózatot a Fenevadat fogják előadni nagyon olcsó mozihelyárakkal. Poór Lilivel, a női főszerepben. Az előadást kivételesen 9 órakor kezdik s jegyeket csak a felnőtteknek szolgált ki a pénztár.

Mersze Mária? Vasárnap este a legráprázatosabb angol operettrevü, a regóta nem adott Mersze Mária? kerül színpadra új szereposztással: Betegh Béával, Kun Magdával, Farkas Lilivel, Tompa Bélával, Ihász Aladárral.

APRÓHIRDETÉSEK

Egyszeri közlésnél egy szó 5 lej, vastagabb betűvel 10 lej. Legkisebb apróhirdetés 5 lej. Álláskeresőknek 30 százalékos kedvezmény. Apróhirdetések díja előre fizetendő. Jelzés levelet csak úgy továbbítunk, ha portó bélyeg mellékelve van. Eljegyzési hírek díja 250 lej. Előzeteseknek 150 lej.

Cipészek! Kérjenek árlapot szabadalmazott talpragasztó légrésekről. Stern Béta, Oradea, Str. Avram J. 18.

Cipőkrem készítésére megtanítom gyakorlati uton, felelősséggel. Megkereséseket „parvegyész” jelgére a kadoba kéretnek. —

Cipészek! „IDEAL” vegyi anyag minden bőrülzetben kapható ingyen mintát küld **Stern** Miklós, Oradea Strada Petru Rares No 1-a.

Sajtőkészítők

figyelmébe. A legkittünbbsajt a schweizer tejsajtóval készül. — Hatasos, nem romlandó készítmény. Egger & Co. Rt. vegyi gyár, Cluj. Ugyanott kapható a Sajtőkészítés kézikönyve 20 lej elbérlet beküldése ellenében.

Schönes **IDEAL** von einem berühmten **IDEAL** ist billiger zu verkaufen. Fein, Oradea. 844

Intelligens **IDEAL** zsidó párnál két jó házból való iskolás fiú vagy leány, teljes elátásra felvétetik. — Vajásos nevelés, hitan vagy talvudtanulás támogatásával. — Meiszner Márkus, Oradea, Váradi Zsigmond-utca 61. 845

Ki eléltársának megválasztásánál nem anyagokra fektet súlyt hanem intelligens, kellemes egyéniségnek mondott leányt keres. — 23 éves — az irjon 40 év korig „Szeresünk” jelgére.

Hunwald

Cluj, Str. Vlahuta (volt Bolyai-u.) 3. Telefon 1-47 szám

üvegcsiszoló és tükrőgyár. Táblaüveg raktár és üvegezési vállalat. Hibás tükrök újra fonsorozása

Vita- és levelezőgyorsíróst olvasón tanítók. Cim a kiadóban

Zongora kütünbbsajtóval lapotban levő, helyszüke miatt, azonnal eladó. Muzem-u. 4. ajtó 2.

Zongora-órát ad kezdőknek és haladóknak szeptember 1-től — Schwartzné, Klein Olga, Deák Ferenc-u. 1. emelet.

1-2 személynek csinosan butorozott tágas szoba, esetleg olcsó ebédkosztall kiadó. Cim a kiadóban.

Ünneplakó társnót keresek szépen butorozott kerti lakásba, fűrdőszoba használattal. Cim a kiadóban.

Mérlegképes könyvelő, perfect német-magyar levelező, órákönyvelést vállal. Cim a kiadóban.

Eladó egy filodendron, egy posztó téli kabát, jó állapotban levő butorok s több értékes tárgy. Érdeklődni lehet Matta Iusnál — Str. Scurta (Kurta-u.) 7. alatt.

Fiatalember zletes kóser házi-kosztot és lakást kap külsőbejárattal szobában. — Egyetem-u. 5. 3. ajtó

Könyv- és papirkereskedés, könyvnyomda, temetkezési vállalat, jóforgalmu vidéken elköltözés miatt eladó. Megkereséseket „Biztos egzisztencia” jelgére a kiadóhivatal továbbít. 850

Vaskereskedősegédet, ügyes detailistát, augusztusra való, belépőre keresek. Üvegezéshez jól értő előnyben részesül. — Ajánlatok „Szorgalom” jelgére a kiadóba kéretnek. 848

Perfect mérlegképes könyvelő, magyar-német levelező, kütünbbsajtó referenciákkal, szombati megvásárlásával, vidéken is, elhelyezkedést keres. Szives megkereséseket „Agilis” jelgére a kiadóhivatalba kérek.

Német-magyar gép- és gyorsíró- és gépjármű-állást keres. Szives megkereséseket „Perfect” jelgére a kiadóba.

Eladó egy kiváló hangu műsörhegedű. Cim a kiadóban.

KÖNYV ÚJDONSÁGOK

SZASZANOV
Végzetes évek
az európai katasztrófa a cári Oroszország háborús külügyminiszterének beállításában. Paleologue nagy sikerű naplójának szerkesztője
Ára 408 lei.

SCHIDLOF:
Az érvényesülés művészete
Mindenki hasznát veszi, aki társaságban mozog.
Ára 90 lei.

Maurice Paleologue
II. Sándor cár tragikus regénye.
Ára 128 lei.

Lucien Murat hercegné
Nagy Katalin cárnő szerelmi élete.
(A híres cárnő első ösztinte, leplezetlenül életrajza.)
Ára 128 lei.

TOLSZTOJ
legnagyobb szerűbb regénye
Karenina Anna
újra kapható. — A kötetes 1060 lapos regény **ára 384 lei.**

A legnagyobb amerikai díjjal kitüntetett regény
Szállnak a vadludak
Észak sulyos atmoszféráját es egy tipikusan amerikai szerelmi történet bája él **Ostenso** e regényében.
Ára 265 lei

Marian Harry
Kleopatra szerelmi élete
Egyiptom hírneves királynőjének aki egymásután hódította meg a római birodalom fejeit, első magyar nyelvű életrajza. **Ára 136 lei.**

Mauriac
A méregkeverő
a lélek poétájának, első magyar nyelvű könyve. A ma regényei sorozat. Ára izlées vászonkötésben **231 lei.**

Lehetetlen szabadulni **Wallace** igazató regényének varázsától. Olvassa el

A Poliantha titka
című regényét és ön is megerősíti ezt. **Ára 136 lei.**
A titokzatos banda
Ára 190 lei.

Zola
A pénz
Ára 289 lei.

SHAW
Ember és felsőbbrendű ember.
(Új kiadás.) **Ára 170 lei.**

Ludwigh Wolf
A játékos
Ára 204 lei.

REUBENI, a zsidók fejedelme

Írta: Max Brod

27

Fordította: dr. Hamburgné Becski

Hogy magának ne adjon igazat, és Monikát maga fölé emelje, különös gyönyörűséget okozott neki, egy hárvonalat húzott ezenközben, amely őt önmagára utalta. Miféle formátlan ruhadarabok, széles, hasított ujjak, tarka csikokból összeállított nadrágok, amelyek részegesen, kockajáték mellett dorbézoltak a korcsma egyik sarkában. „Fel, jó rabszolgák! Viseljétek gondját Huttennek!” A dal, amelyet bömböltek, ismerős volt neki. Így néznek ki tehát valóságban a zsoldosok, akiknek az énekét olyan szívesen énekelte. Ő egész másként énekelte. És a szabadság érdemes polgárait is másként képzelte el magának. Hangosan felkacagott, amikor rájött: tulajdonképpen fiatal tudósoknak képzeltem őket, mint egy rabbit, fülénél felkunkorodott hajjal, baltával és alabárdokkal.

Ez persze az ő hibája volt! De amint hallgatta beszélgetéseiket egymásközött és a falu bíráival, aki megvédte őket, akkor elment a kedve a nevetéstől. Különösen kitűnt közülük egy szép, világosszöke legény, világó szemekkel, aki nem győzött eleget dicsekedni, hogy hány kastélyt gyujtott fel, hány fejet tört össze, mezőket tarol le és drágaságokat rabolt el. A zsoldosok négyen, nemes Frunberg Arkebuzírán urhoz tartoztak. Veronát védelmezték a Szent Liga ellenében és most hazatértek, mivel ő császári felsége kilenc hónapos fegyverszünetet kötött Velencével. A zászlóaljuk feloszlott, de evvel nem sokat törődtek, mivel legy év óta ugyse kapták meg a zsoldjukat. Így szoktak rá, hogy kossztiukat és fizetésüket saját ügyvéseikből szerezzék meg. Ha egy falut megszálltak az az övék volt. „Védekezz paraszt, mert jövök — harsogta a trombitájuk. Úgy látszik, a bíró jól ismeri őket, mert barátságos fogadtatással igyekezett jólában állni velük. „Mit dugtál el előlünk, fickó — kiáltott a hirtelenszöke k roe, már félig ifjúsán és torkánál fogva emelte fel a bíró a székéről.

A paraszt mindent ígért, amit csak kívántak tőle. Hogy felvidítsa szigorú vendégeit, az épen megkötött egyszög ünneplésére két kakast hozatott, melyek felborzolt tollakkal rohantak egymásra s véresre csipték egymást. Tetszett a viadal a vad fiuknak, a padra térdepeltek a kakasok mögött és ha valamelyik megkínzott állat fáradtan visszahúzódott, felbuztatták ujjra tapsolásaikkal és a borral, amit kannáikból nyakára öntöttek.

Dávid elsápadt: Monika is tapsolt, le nem vette szemét erről a szörnvi ségeről.

Neem tudta tovább elviselni. „Megveszem az egyik kakast” — kiáltotta, és a középsőbe rohant és felkaptatta az egyik állatot.

Ha hirtelen közbeugrása neem lett volna olyan elekesztő, akkor ugyan csak rosszul járhatott volna. De mielőtt a részegek még felzúdulhattak volna, annyi tallért dobott a vendéglőnek, amennyit egy fogással ki tudott markolni zsebéből és egyik kezével Monikát ragadva meg másikkal a kakast, kinn termett az aiton.

Most történt először, hogy megszédítte a leányt: „Hogy tudsz odamézni, hogy tudod kedvedet találni ilyen vérengzésben!”

Monika leeresztette fejét és egész holkan azt hazudta, hogy nem is nézett oda. Most egyszerűen egész községes asszony volt.

A fiúnak ez rosszul esett. A leány végigvetette magát az ágyon és sirt. Dávid simogatta a haját. „Hiszen nem csináltál semmi rosszat, Monika. Mindössze rájöttem valamire — és ezért még halás is vagyok neked”.

A leány nem hallotta és nem mon-

dott ellent. A vándorlástól kifáradva, eelszunnyadt. Nem volt értelme vitatkozni vele ezekről a dolgokról. Dávid gondolatai azonban tovább haladtak a megkezdett uton. „Fegyelem”, mormolta, „szent fegyelem — őseim nagy öröksége — nem szabad elhagynod engem! Talán tulságosan lekiicsmíveltelek, mikor a gettóban elzártad a levegőt a tudóm elől. De it, szabad levegőn, nyitott ablaknál újból érzen, hogy jó vagy és bölcs, te szent, komoly zsidó fegyelem. Csak nem szabad leged mindaddig elfogadnunk, a meddig érzéseim nem kóstitták meg az evés zabálásba csapna át. — csak gyönyör izét és az asszony lehellőtét. Az én népem büne az: hogy sanvargatja magát, még mielőtt jól lakott volna. Ha azonban kivenné részét bőségesen az evésből — és csak akkor, amikor a test megkapta kellő mértékben a vért és a nedveket, és mielőtt az evés zabálásba csapna át, — csak akkor, az egészség és tulás küszöbén kellene segítségül hívnia a fegyelmet: akkor lenne csak igazán papok népe, egy szent nép. Mi azonban bőjtölünk, mint a betegek. Még hozzá sem fogunk, hogy jóllakjunk és máris mezevetjük az étkeket, melyre minden teremtménynek szüksége van. Sietős nép, mi tulságosan is sietünk, még a fegyelemmel is, melyet nem az életből hanem könyvekből tanultunk el”.

Gyengéden nézett az alvó Mosikára. Az ablakon át behallatszott a korcsmaszoba durva orgiája, itt azonban csend volt és ártatlanság. „En nem utasítottam el magamtól a felkiáltást — és elértem az én boldogságomat, az én asszonvontat — nem adták bűn nélkül! Mert az talán lehetetlen is. De nem akarok még mélyebbre kerülni ebbe a szélfüzetbe. Nem akarok jogtalanságot, nem akarok csalást, Anai fegyelem, most mutakozz teljes méltóságodban. Bűnöztem, de nem engedem mélyebbre rántani magamatt”.

A hold a felhők közül előbujva, bevilágította az alvó leány karcsu nitafa-testét. Keskeny karja, melyről az ingujj feleszűtt, szöke fejére hullott, és világos holtozatában finom, fiatalos, gvenge pihét mutatott. Dávidon gyönyörűség futott keresztül, melytől visszariadt. „Erről nem akarok lemondani. És mégis jó akarok lenni. Milyen szűk ut, jobbra és balra rémületes veszélyek”.

De úgy érezte, hogy ő megtalálta ezt a keskeny, ezt az egyetlen utat.

Bizakodása elroppant, midán másnap reggel belépett Gerzon szobájába. Gerzon meghalt ezen az éjen.

A nyitott ablakon át egy vörösbegy bátorkodott be a szobába, az azlakpárkányon ült, közvetlen az ágyvelei mellett, mintha annak vágyódó lelke szállott volna magasba az ének hullámain keresztül!

Monika hangosan imádkozott. Dávid még sohasem hallotta őt imádkozni. Idegenebb volt előtte, mint valaha. „Asasvér megnyugodott”, mondta aztán halkán, áhitatosan.

A gyorsan magához tért megindultságából „Hol temetjük el?”

„Hivatni kell a lelkészit.

Áscher Lämmlein, a Messias — keresztény temetőben: ez a gondolat gunynak tetszett előtte, a rajongó, aki arról álmodott, hogy az összes templomok egy csapásra összedőlnek éjfélnél, a megváltás jeléül.

Megróbálta, hogy elmagyarázza ezt neki úgy, ahogy lehet. De hol találjon segítséget! Csak most jött rá, hogy Prágából való menekülés óta még egy zsidóval sem találkozott. Messzi vidéken nem is volt zsidó hírközlés Prágán tul. Egvedül volt, idegenek, ellenségek százezrel között el-

veszve, — egvedül egy halottal.

Monika h friss, sohasem csüggedő leány most is tudott segíteni. Assanak egy sirt az erdőben! Az erdő mindenkié! — Dávid beleegyezett. Még csak egy nehézség volt hátra: ásót és kapát kellett észrevétlenül keríteni a korcsmáros kerti színiéből. Monika ezt is megszerezte. Akkor már csak egy nem nagyon távolfekvő és mégis rejtett helyet kellett kikeresni. Nem volt szabad rajtakapadni magukat munkaközben. Oh, itt egész máskép volt, mint az anyjánál, azt észrevette Dávid, itt nem óvta senki, nem úgy mint otthon, ahol a széltől is óvták. Itt nem kimélték, az élet erős vihara majd elfujta az embert — és így kellett lennie. Reggeltől estig dolgoztak az árnyékos erdőben, ahonnan látni lehetett az Elbét, mint ahogy Gerzon tornyából a hazai folyóra lehetett látni. Meegvarták az éjszakát. Mikor már besötétedett, kihozták a hullát szobájából, kőpenyébe burkolva és a sírhoz vitték. Gerzon vándorbatját beszurtták a gödörbe úgy, hogy emiékő helyett csak a vándorbotja eelkedett ki a földből.

Még ezen éjjel el akarták hagyni a korcsmát, ahol különös viselkedésük minden elővigyázatosság mellett is feltűnhetett.

Összekötötték batyuikat, — kintől hirtelen erőszakkal felszakították a szoba ajtaját. A fátkyalényben négy zsoldos katona állott, a félenken összeszögnyvedt korcsmáros és egy még jobban megriadt parasztocka kíséretében.

Álli, — kiáltott a világosszöke fiatal legény, aki a vezérüknek látszott. „Úgy igaz, mint ahogy Szindelfinger Hans a nevem, — mielőtt megszabadultok, ki kell adnotok nekem a karkast, melyet tegnap elraboltatok tőlünk.

Ezt a felszólítást könnyen lehetett teljesíteni, mert Monika a félig kivégzett kakast a korcsmaudvarba helyezte el. Ezt a korcsmáros is igazolta. Így nem lett volna ok többé az elutazókat visszatartani, — de hamarosan kiderült, hogy Szindelfinger, a zsoldos, bosszút akart állani a tegnapi estéért és meg akarta ijeszteni mindkettőjüket.

„Három jött és kettő megy — kiáltott fel. Hová tettétek az öreget, aki veletek jött? Ez az ember itt — ujjával a reszkető parasztfura mutatott, — látta, hogy kihurcoltátok a házból és keresztényhez nem illő módon elhantoltátok az erdőben.

Hazugság, — vágott szavába sebesen Monika. Az öreg nem is tartozott hozzánk. Ha talán adós volna a korcsmárosnak, úgy keresztényi szeretetből és hogy szabadon bocsátsatok bennünket, mindent megfizetünk. Egycikként a dolog nem tartozik ránk. Milyen bátrán véd bennünket és milyen ügyesen hazudik — gondolta akkor ráordított a zsoldosvezér: Hallgass zsidó. Dávid visszabuit a sarokba.

Haragosan, mint aki fél, hogy a zsákmány kiesszik kezéből, vizsgál-gatta mindkettőjüket a zsoldos. Hirtelen nevetés világosította fel naptól égett arcát, most ufott csak eszébe a legjobb támadás. Előre hajló öklét szétvetve, mintegy tulozva, elcsodálkozott: „Hogy ez vagy az hozzátok tartozik vagy sem. Hogy tartoztok tulajdonképen ti egymáshoz?”

Csend. A vendéglőshöz fordulva: „Jól tudia, tisztelt vendéglős ur, — aki egy zsidót talál, akinek a sárga folt hiányzik kőpenyéről, annak joga van, hogy elvegye annak a felét, amit nála talál, a másik felét pedig a hatóságna kell kiszolgáltatnia”.

A korcsmáros buzgón folytatta — „És kinzópadra kell vonni, ahol majd megtanítják arra, hogyan kell bevalamia, hogy hol tartia éreitett, kőcseit”.

Most a másik három legény, akik eddig távolabb állottak, szintén belevegyltek a dologba. Zsákmányt szimatolva állottak közelebb. Egyik Monika állához nvult: „és egy császári rendelet — az a zsidó, akit egy keresztény nővel való fajtatlanságon fognak rajta, egy szurokkal teli hor-dóban égetend el”.

„Mit akarnak az urak? — felelt Dávid felé fordulva és közömbösen. Férjem, Peert-Schütz László, esküdt társam Offen királyi városában, magyar állampolgár és anyai köze a zsidósághoz, mint önnek, zsoldos uram. Én magam pedig — és közben fel-emeltet kissé szoknyáját és megmutatta karcsu lábait, „Monika vagyok, a táncosnő, utban vagyok Drezda felé, a szász hercegi udvarba, ahol majd bepanaszlom önöket, ha nem engernek bennünket szabadon.

Haározott beszédét kedveskedő szemforgatásokkal és néhány tánclepéssel kísérte, olyan kedvesen, hogy Szindelfinger szó nélkül hátrált. — tüstént azonban, egy másfajta gyönyör utáni sóvárgással átölelte Monika csipőjét: „Ha táncosnő, akkor kérem az urával együtt, hogy most maradjon csak igazán velünk. Ki kell tárcolnunk magunkat együtt, Pertschütz Monika asszony, Monika intett Dávidnak, hogy kövesse. A lépcsőkön lementek az ivószobába, ahol vad tvornyázás kezdődött. Monika töltött a zsoldosoknak. Előhívtak egy dudást aki jól tudta fújni a divatos táncokat. Az egyik zsoldos, öreg, hatalmas ősz szakállal, dobolt hozzá. Előkerült a korcsmáros két lánya is és Dávid, aki sohasem látott ilyesmit, elírta, amit kor a lányokat szégyenkezés nélkül mellükön és hátul jól megfogdosták. Érezte ugyan, hogy Monika kényszerűségből tart velük és az egész zürzavart azért reendeeztet, hogy később észrevétlenül megszökhessék vele együtt. És mégis fájt neki! Milyen jól beleillett ebben a neki idegen világba! Táncolt Szindelfinger Hanssal. Talán többet táncolt, mint amennyire egy hidegen kiszelt menekülési terv megkívánta. Igen, örömmel és hűvel táncolt! Mintha nem is ő lett volna az, aki néhány órával ezelőtt egy nyitott sírnál állott és egy testet segített a sírban elhelyezni. Hogy felragyogtak a szemei, valahányszor a szép, karcsu óriási férfi magához szoritotta! Most hozzáfogtak a fejedelmipaduanához — mint annak idején Dávid előtt, a lány szobájában. Mint akkor, most is odaszoritotta egy pillanatra arcát a férfi arcához, — de a zsoldos nem állott elvárásolt mozdulatlanságban előtte, mint egykor Dávid, — hanem követte őt, ha a leány visszaszökött és lép-tetik olyan művésziösen összeillettek, mintha régóta lépegettek volna együtt a táncpallón. A fiu világosszöke hala testvéries-közül állott a leány aranyszöke hajához és a Dávid fülében fenvegetően csegett az ének, melyet a legények kezdtek oritotznizögymc a legények Maximilianról, a hatáltas császárról kezdtek orditozni.

[Folyt. köv.]

Kérjen
mindenütt

Borséki
ásványvizet

Vezérképviselet

Klein
Samu, Cluj,
Calca Gen.
Dragalina 27